

Kristin Stonor

Triatlon sin etablering som idrett i Norge

En studie av triatlons historie og de norske triatletene

Masteroppgave i idrettsvitenskap
Seksjon for kultur og samfunn
Norges idrettshøgskole, 2019

Sammendrag

Triatlon er en av de nyere og mindre idrettene i Norge, men også en av idrettene som har hatt størst medlemsvekst i løpet av de siste årene. På tross av at triatlon er en relativt ny og liten idrett sammenlignet med andre, er dette en idrett hvor Norge hevder seg stort internasjonalt. Med dette som bakteppe vil jeg i denne studien forsøke å gi et bilde av hvordan triatlon har utviklet seg som idrett i Norge. Problemstillingene for studien er disse: «Hvordan har triatlon etablert seg som idrett i Norge. Og hvem er de aktive medlemmene i Norges Triatlonforbund?».

Studiet har et kvalitativt forskningsdesign, hvor jeg undersøker triatlon sin historie og medlemmene av triatlon. Det teoretiske rammeverket for undersøkelsen av medlemmene av triatlon bygger på Robert A. Stebbins sin forståelse av fritid. Denne teorien belyser forskjellige sider av fritid og hvordan medlemmene av triatlon kan inndeles i forskjellige kategorier ut ifra hvordan man disponerer egen fritid.

Hovedfunnene i studien viser at triatlon ble godt mottatt som idrett i Norge på 1980 tallet. Kun to år etter at den første konkurransen hadde funnet sted, ble Triatlonforbundet etablert. Triatlon sin utvikling i Norge har gått raskt og mye har skjedd i løpet av kort tid. Selv om enkelte perioder har vært litt mer stillestående, slik som perioden fra da forbundet ble etablert frem til det ble et særforbund under NIF. Studiet avdekker også at triatleter, basert på det teoretiske rammeverket, kan deles inn i tre kategorier. Navnene jeg har gitt til disse er: de profesjonelle triatletene, de seriøse mosjonistene, og de som har triatlon som treningsmål. Til å starte med var triatlon en idrett som tiltrakk voksne godt trente mosjonister. Det var få kvinnelige triatleter og få som var under 26 år. Denne trenden har imidlertid endret seg og i løpet av de siste seks årene har triatlon blitt en idrett hvor antallet yngre utøvere øker betraktelig. Triatlon har også blitt en idrett med en stor andel kvinnelige aktive medlemmer, og er blant de forbundene med flest kvinnelige medlemmer.

Nøkkelord: triatlon, etablering, fritid, profesjonelle triatleter, seriøse mosjonister, prosjektbasert fritid.

Innhold

Sammendrag	3
Innhold	4
Forord	6
Forkortelser	7
1. Innledning	8
1.1 Problemstillinger	9
1.2 Studiets struktur	9
2. Teoretisk rammeverk	10
2.1 The Serious Leisure Perspective.....	11
2.1.1 Serøs fritid (Serious Leisure).....	11
2.1.2 Seks kvaliteter.....	13
2.1.3 Prosjektbasert fritid.....	15
3. Metode	16
3.1 Kvalitativ dokument- og tekstanalyse.....	16
3.2 Hermeneutisk perspektiv	17
3.3 Utvalg av kilder til dokumentanalysen	19
3.3.1 Utvalg 1. Rapporter og dokumenter fra NIF.....	19
3.3.2 Utvalg 2. Norske og internasjonale arrangementer	21
3.3.3 Utvalg 3. Medieartikler.....	21
3.4 Kildegransking	22
3.5 Analysemetode	23
3.6 Etske overveielser i forhold til prosjektet.....	25
4. Resultat og diskusjon	26
4.1 Hva er triatlon?	26
4.2 Hvor kommer triatlon fra?	27
4.2.1 Triatlon sin begynnelse i USA.....	27
4.2.2 Historiens første triatlon	28
4.2.3 Ironman Hawaii, USA	29
4.2.4 Ironman World Championchips	30
4.3 Triatlon kommer til Norge.....	31
4.3.1 Oslo triatlon	31

4.3.2	Norsk super triatlon i Hof, Vestfold	32
4.3.3	Norseman Xtreme Triathlon	33
4.3.4	Ironman Norge.....	35
4.4	Oppsummering.....	37
5.	Etableringen	39
5.1	Kampen om et eget forbund.....	39
5.2	Det Internasjonale Triatlonforbundet og OL i Sydney	41
5.3	OL og norske deltakere	42
5.4	Oppsummering.....	43
6.	Hvem driver med triatlon i Norge?	45
6.1	Medlemstall	45
6.2	Barn og unge.....	48
6.3	Kjønn	50
6.4	Oppsummering.....	53
7.	Er triatlon ekstremt, eller er det en idrett for alle?	55
7.1	Hva er ekstremsport?	56
7.2	Hva er idrett for alle og folkeidrett?	56
7.3	Hvilke egenskaper har de norske triatletene?.....	57
7.3.1	De profesjonelle triatletene.....	58
7.3.2	Seriøse mosjonister.....	61
7.3.3	Triatlon som et treningsmål	64
7.4	Oppsummering.....	66
8.	Konklusjon.....	68
8.1	Studiens begrensning og forslag til videre forskning.....	71
9.	Referanser	72
9.1	Rapporter og dokumenter.....	72
9.2	Litteratur	75
	Tabelloversikt	85
	Figuroversikt.....	86
	Vedlegg	87

Forord

Denne masteroppgaven setter en sluttstrek for to lærerike år som masterstudent ved Norges Idrettshøgskole. Arbeidet med masteroppgaven har vært en langvarig prosess hvor jeg har fått kjenne på både gode dager og stressende dager. I løpet av det siste året har jeg derfor fått lære mye om meg selv, samtidig som jeg har fått ny kunnskap om ett tema jeg synes er interessant.

Først vil jeg få takke min veileder Matti Goksøyr for både konstruktive og konkrete tilbakemeldinger underveis. Så vil jeg få takke min familie og gode venner for støtte underveis i arbeidet. Uten deres hjelp og oppløftende ord hadde dette blitt ett vanskelig år. Avslutningsvis vil jeg til slutt takke mine to gode klassevenninner for tiden vi har tilbragt sammen på skolen. Lunsjen ville ikke vært det samme uten dere.

Kristin Stonor

Oslo, 31. mai 2019

Forkortelser

NTF:	Norges Triatlonforbund.
NIF:	Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité.
WTS:	World Triathlon Series (verdensserien/ verdensmesterskapet i triatlon).
ITU:	The International Triathlon Union (Det Internasjonale Triatlonforbundet).
IOC:	The International Olympic Committee (Den Internasjonale Olympiske komité)

1. Innledning

Triatlon er en utholdenhetsidrett bestående av de tre idrettsgrenene svømming, sykling og løping. Ved deltakelse i triatlon, gjøres disse tre idrettsgrenene som en lang øvelse. Først svømming, så sykling og til slutt løping. Målet er å være raskest mulig fra starten i svømming, til målgang i løpet. Til å begynne med var distansen i konkurransene ekstremt lange, men etter hvert ble det mer variasjon i lengdene.

Triatlon slik vi kjenner idretten i dag, kommer fra Amerika hvor den ble dannet i 1974. Der ble den nye idretten godt mottatt, og etter hvert spredte triatlon seg til andre land. På 80-tallet kom triatlon til Norge hvor det ble arrangert flere konkurranser. Helt siden triatlon sin oppstart i Norge på 80-tallet har idretten blitt beskrevet som en tøff idrett. Deltok man i triatlon betydde det at man behersket svømming, sykling og løp, kombinert i én konkurranse. Slik kunne man bli den komplette idrettsutøver (Bugge, 1984). Fordi interessen for ekstreme konkurranser har blitt stor, spesielt i løpet av de siste 10 årene, har derfor ikke triatlon blitt noe mindre populært med tiden. Selv om ordet «ekstrem» ofte blir brukt i kombinasjon med triatlon, blir triatlon også beskrevet som en idrett for «alle». Visjonen til Norges Triatlonforbund er at «triatlon skal være en folkesport som er attraktiv for alle barn, unge og voksne» (Norges Triatlonforbund, 2015, s.2)

I løpet av de siste årene har triatlon også blitt en mer fremtredende idrett i det norske samfunnet. Triatlonforbundet er ett av særforbundene som har hatt størst prosentvis økning blant de aktive medlemmene. Samtidig som medlemstallene øker, kan man stadig lese mer om triatlon i norske medier. I mars 2018 bestemte TV2 seg for at de ville sende direkte fra World Triathlon Series (WTS) på sportskanalen. WTS-konkurransen i Abu Dhabi 2018 ble den aller første konkurransen sendt på norske tv-skjermer. En av grunnene til at TV2 valgte å satse på triatlon, var at de norske eliteutøverne hadde prestert så bra internasjonalt i løpet av de siste årene. Samtidig tror TV2 at de norske eliteutøverne kan bygge opp idretten, slik Magnus Carlsen gjorde med sjakk (Redaksjonen, 2018). Med denne økte oppmerksomheten skal man ikke se bort fra at triatlon kan være på vei til å bli en større idrett i Norge.

1.1 Problemstillinger

Hensikten med dette studiet er å finne ut mer om triatlon sin historie i Norge. Jeg ser på triatlon som et interessant tema å forske på da det er skrevet lite eller ingen ting om emnet på forhånd. Tidligere forskning på triatlon dreier seg hovedsakelig om det fysiologiske, slik som hvordan man bør trene og hva som fungerer best hvis man vil bli en god triatlet. Min egen interesse for triatlon spiller også en rolle for valget av triatlon som tema. I 2016 var jeg selv en del av arrangementskomiteen til Bø Sprinten, som er en mindre konkurranse med sprint distanse. Det jeg den gang syntes var interessant, var den store forskjellen på deltakerne. Noen stilte opp med dyrt utstyr og tok det veldig seriøst, mens enkelte andre hadde aldri tidligere deltatt i en triatlonkonkurranse. På bakgrunn av manglende forskning på temaet og min egenerfarte opplevelse ønsker jeg derfor å undersøke triatlon sin historie og hvem medlemmene er. Problemstillingene for oppgaven lyder slik: **«Hvordan har triatlon etablert seg som idrett i Norge. Og hvem er de aktive medlemmene i Norges Triatlonforbund?»**

Aktive medlemmer er personer som representerer sitt idrettslag i konkurranser og/eller regelmessig er med på organisert trening i regi av sitt idrettslag (Norges Idrettsforbund, 2016). For å svare på problemstillingene kommer oppgaven til å handle om triatlon sin historie i Norge og de norske triatletene.

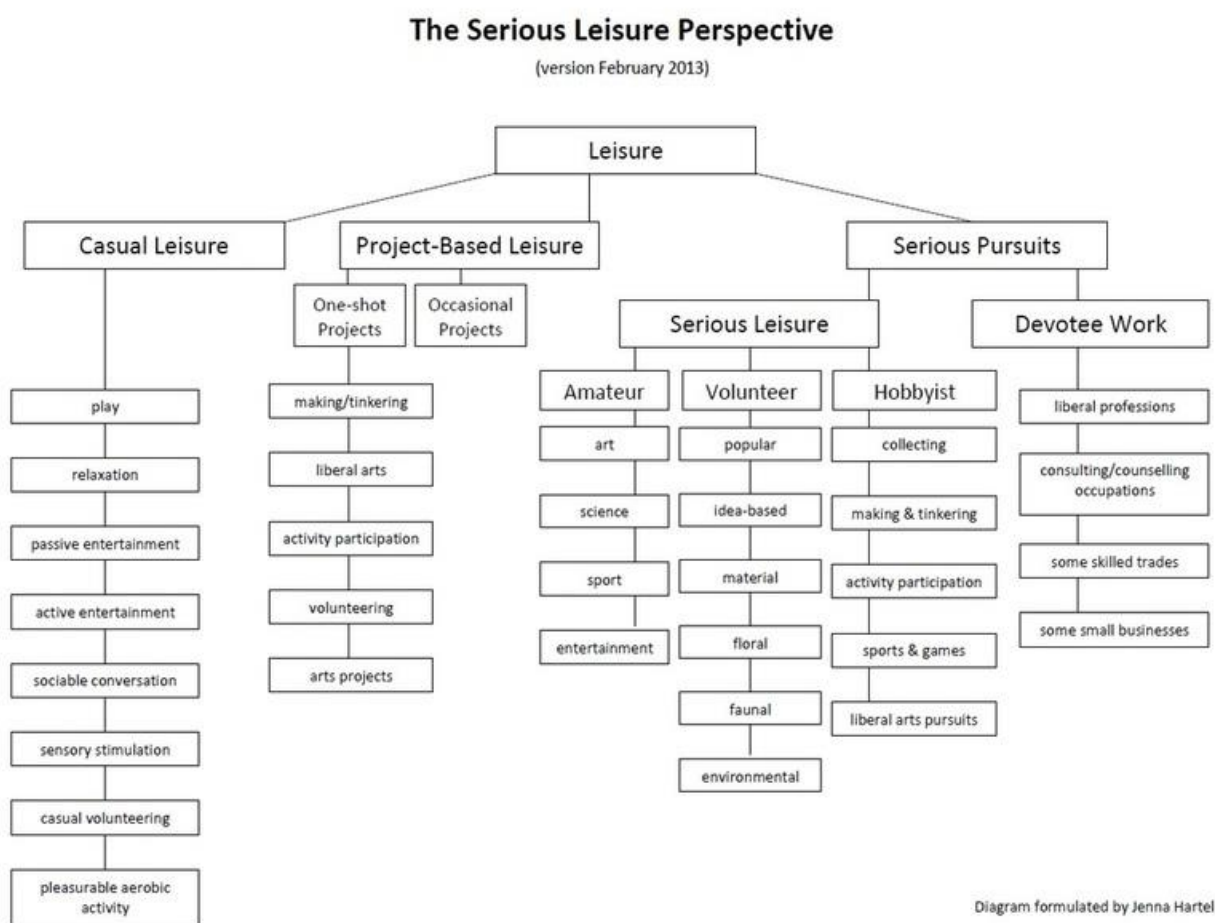
1.2 Studiets struktur

Opgaven består av åtte kapitler. I kapittel to redegjør jeg for Robert A. Stebbins sitt perspektiv på fritid, som er det teoretiske rammeverket for oppgaven. Kapittel tre tar for seg metodiske valg, kildegransking og etiske overveielser. Deretter vil kapittel fire bestå av resultat og diskusjon. Dette kapittelet begynner med triatlon sin bakgrunn, før fokuset rettes mot triatlon sin utvikling i Norge. Kapittel fem forteller om etableringen. Kapittel seks er en fortsettelse på resultatene, hvor jeg går nærmere inn på hvem de norske triatletene er. Her blir tabeller og diagrammer brukt for å gi ett overblikk. Etter å ha sett på medlemstall, vil kapittel syv ta for seg hvordan triatlon blir sett på av samfunnet og samtidig gå nærmere inn på hvem de norske triatletene er og hvilke egenskaper de har. Helt til slutt vil kapittel åtte komme med konklusjon og oppsummering av sentrale funn.

2. Teoretisk rammeverk

Robert A. Stebbins er en professor innen sosiologi. Stebbins sitt teoretiske arbeid om *fritid* startet i 1973. Den gang skrev han om amatørernes bruk av fritid. Siden den gang har arbeidet utviklet seg til å omhandle flere kategorier og han har publisert en del bøker om temaet (Seriousleisure, u.å.a). I følge Stebbins kan fritid deles inn i tre forskjellige kategorier. Vi har uformell fritid, prosjekt-basert fritid og seriøs fritid. Disse kategoriene beskriver de forskjellige forholdene vi har til fritid og hvordan bruken av fritid kan spille en rolle for vår identitet (Stebbins, 2007). I dette studiet vil jeg se nærmere på hva som definerer seriøs fritid og prosjektbasert fritid, og bruke det som teoretisk rammeverk og grunnlag for videre diskusjon og konklusjon.

2.1 The Serious Leisure Perspective

Figur 1:¹ oversikt over Robert A. Stebbins sin inndeling av fritid.

2.1.1 Seriøs fritid (Serious Leisure)

Under gruppen *seriøse aktiviteter* finner vi *seriøs fritid*. følge Stebbins er det tre undergrupper som utgjør den seriøse fritiden. Det er amatørerne, de frivillige, og de som bruker fritiden på en hobby.

Amatørene kan man finne innenfor kunst, forskning, idrett og underholdning. Som regel blir amatørerne knyttet til de som er profesjonelle, fordi de driver med de samme aktivitetene og fordi amatørerne ofte ser opp til de profesjonelle. En amatør kan for

¹ Hartel, J. (2013). The Serious Leisure Perspective. Hentet 21.januar 2019 fra <https://www.seriousleisure.net/slp-diagrams.html>. Gjengitt med tillatelse.

eksempel være en triatlet som bruker fritiden sin meget seriøst for å bli en god utøver. Fritiden til denne triatleten er derfor gjerne planlagt for å oppnå visse mål. En amatør i denne forstand, er altså en person som driver med en spesifikk aktivitet innen kunst, forskning, idrett, eller underholdning, men som ikke får betalt i form av penger. Triatleter som hører til under denne beskrivelsen har jeg valgt å kalle «seriøse triatleter» (Stebbins, 2007).

Hobbyists er den andre gruppen som også har ett seriøst forhold til fritid. Det Stebbins kaller for en «hobbyist» på engelsk, er en person som har en fritidsinteresse man er høyst interessert i og bruker mye av sin fritid på. Forskjellen på en amatør og hobbyist er at hobbyisten mangler det profesjonelle alteregoet som amatørerne innehar. Det betyr at på tross av at man har en fritidsinteresse man bruker mye tid på, så er man ikke interessert i å bli profesjonell. Selv om de ikke har interesse av å bli profesjonelle, har de ofte små grupper med tilhengere som interesserer seg for fritidsaktiviteten de driver med. En hobbyist kan for eksempel være en utøver som driver med triatlon på fritiden, både for å holde seg i form og for å være en del av miljøet. En slik utøver bruker mye av sin fritid på triatlon, men er ikke nødvendigvis så interessert i konkurranseaspektet. Selv om konkurranser ikke er det viktigste for en hobbyist, har de likevel noen regler å følge for sin aktivitet. Reglene er mest for det formelle og informasjonens skyld. Hvis man bruker mye fritid på å gå på tur i fjellet, så vet man at man ikke skal etterlate seg søppel (Stebbins, 2007).

Den siste gruppen som også hører til under seriøs fritid, er frivillighet. Robert A. Stebbins beskriver her frivillighet som ulønnet arbeid, uten noen form for tvang. For å beholde frivillighetsånden er det viktig at de frivillige unngår å bli avhengige av lønn for arbeidet som nedlegges. Videre blir det spesifisert at frivillig arbeid under «seriøs fritid» og frivillig arbeid under «prosjekt-basert fritid» er to forskjellige ting. For en som driver med frivillighet som en seriøs fritidsaktivitet, er det viktig at arbeidet kan gi muligheter for en karriere og at arbeidet skal være lønnsomt for både en selv og den som mottar den frivillige hjelpen. Arbeidet skal også være noe man ønsker å gjøre. Det som kjennetegner denne formen for frivillighet, er at den ofte er organisert. For eksempel gjennom små grupper, familie, naboer og andre nettverk slik som idrettsklubber (Stebbins, 2007). Triatlon har lenge vært avhengig av frivillige med stor

interesse for idretten, for å kunne danne klubber, arrangere konkurranser og for etableringen av selve triatlonforbundet.

Frivillighet som prosjekt-basert fritid er hvis man gjør frivillig arbeid uten å ha noen baktanker med det. Det vil si at man verken tenker på karriere eller at det skal være lønnsomt for en selv. Denne typen arbeid består ofte av ett enkelt prosjekt man skal gjøre, som betyr at det ofte er noe man gjør én gang og ikke forsetter med kontinuerlig. Eksempel på dette kan være å gi penger til en TV-aksjon, hjelpe en nabo, eller være frivillig på et arrangement én gang (Stebbins, 2007).

2.1.2 Seks kvaliteter

Det finnes seks kvaliteter man finner igjen hos alle som driver med en seriøs fritidsaktivitet. Den første kvaliteten er at alle de som har en seriøs fritidsaktivitet, har en indre trang til å holde ut gjennom vanskelige tider. Som for eksempel å fortsette å støtte ett fotballag, selv om laget ikke gjør det så bra. Ved å holde ut gjennom tykt og tynt vil det etter hvert dannes en mestringsfølelse. Den andre kvaliteten er at de har evnen til å kunne se potensialet og mulige karrierer i fritidsaktiviteten. For å kunne få en karriere eller kunne bli bedre i den aktiviteten man driver med, er man avhengig av den tredje kvaliteten. Den består av at man må legge inn en betydelig innsats, tilegne seg kunnskap og bruke de ferdighetene man har. Eventuelt trene på ferdighetene slik at man blir bedre. Aller helst burde en kunne gjøre de tre tingene kombinert (Stebbins, 2007).

Den fjerde kvaliteten er at det er blitt identifisert åtte varige fordeler ved utfoldelse av seriøse fritidsaktiviteter. Disse varige fordelene har for det meste blitt oppdaget hos amatører. Fordelene er disse: selvrealisering, selvberikelse, livsutfoldelse, fornyelse av selvtillit, følelsen av gjennomføring, forbedring av selvbilde, sosial samhandling og tilhørighet, og varige fysiske produkter av aktiviteten. Et varig fysisk produkt kan for eksempel være kunst man har laget selv, forskning, eller finisher t-skjorte fra Ironman eller Norseman. En ekstra fordel ved å ha en seriøs fritidsaktivitet er at man får oppleve en selvtilfredshet (Stebbins, 2007).

Den femte kvaliteten handler om de sosiale verdener. En sosial verden er ikke noe håndfast, men noe diffust. Derfor er disse verdenene ikke avhengig av medlemsregistrering, eller geografiske områder. Likevel kan man finne aktører,

organisasjoner og arrangementer innenfor hver sosiale verden. De sosiale verdenene kan være lokale, regionale, nasjonale og internasjonale. Siden sosiale verdener ofte er veldig store, foregår kommunikasjon for det meste over internett. En person kan ta del i flere forskjellige sosiale verdener (Stebbins, 2007). Eksempelvis kan man drive med triatlon på fritiden. Ved å ta del i denne idretten blir man en del av triatletene og det sosiale nettverket triatletene har. Siden dette er en idrett som eksisterer i mange land, er det mulig å delta i internasjonale konkurranser og følge med/ få informasjon fra diverse hjemmesider for triatlon. Slik vil man eksempelvis kunne være en del av en internasjonal sosial triatlonverden.

Den sjette og siste kvaliteten er at personer som driver med seriøse fritidsaktiviteter identifiserer seg selv sterkt med den valgte aktiviteten. Faktisk kan en seriøs fritidsaktivitet være mer identifiserende enn den rollen man har i arbeidslivet. For å sammenligne, så er det vanskelig å identifisere seg med en uformell fritidsaktivitet. Grunnen til dette er at uformelle fritidsaktiviteter gjerne er for dagligdagse, vanlige og sporadiske til at man kan kjenne seg igjen og føle at det er ens identitet. En person som bruker fritiden sin seriøst på triatlon, vil kunne identifisere seg selv som triatlet. Ofte vil også andre identifisere personen som en triatlet (Stebbins, 2007).

I tillegg til de seks kvalitetene, spiller belønninger en viktig rolle for de som har en seriøs fritidsaktivitet. Hvor tilfreds man er med fritidsaktiviteten henger sammen med belønningene man oppnår. Belønningene man får veier opp for arbeidet, tiden som blir lagt ned i den valgte fritidsaktiviteten og eventuelle nedturer. Kort forklart gir tanken på belønning, motivasjon og entusiasme til å holde på med aktiviteten, men det kan ta lang tid før man oppnår en dyp tilfredsstillelse. Stebbins har laget en liste over de ti belønningene som betyr aller mest for de som har en seriøs fritidsaktivitet. Det som scorer aller høyest er personlig berikelse, selvrealisering, livsutfoldelse og selvbilde. En annen type belønning som også blir høyt verdsatt er sosial attraksjon. Det betyr at man har et ønske om å kunne assosiere seg selv med andre som driver med det samme. Delta i den samme sosiale verden. For personer som har triatlon som en seriøs fritidsaktivitet, vil det være et ønske å kunne assosiere seg selv med andre triatleter som satser på for eksempel langdistanse (Stebbins, 2007).

2.1.3 Prosjektbasert fritid

Prosjektbasert fritid kan deles inn i to underkategorier: engangsprosjekter og sporadiske prosjekter. Engangsprosjekter er når man har ett prosjekt man skal fullføre én gang. Det ene prosjektet er planlagt i alt fra dager, uker og måneder før hendelsen finner sted. Det kan være å planlegge en reise, pusse opp ett rom i huset, være frivillig på festival, eller en aktivitet som å bestige ett fjell eller delta i en triatlonkonkurranse én gang.

Sporadiske prosjekter består av mer tilfeldige ting, slik som å pynte til en bursdag eller til en religiøs høytid. Selv om disse prosjektene er sporadiske, kan de utvikle seg til å bli rutinemessige. For eksempel hvis man hvert år har en bestemt rutine på å hvordan og når man pynter til jul. Både engangs prosjekter og sporadiske prosjekter kan være noe positivt, noe man misliker, eller noe man synes er ubehagelig. Det kan for eksempel hende man har som prosjekt å delta i en konkurranse, men så gruer man seg til å delta og synes det er ubehagelig. Mange bruker triatlon som prosjekt for å komme i bedre form, ved å ha som mål å delta i én bestemt triatlonkonkurranse. Dette er som oftest et engangsprosjekt som aldri blir gjort igjen, men for noen blir prosjektet begynnelsen på ett liv som triatlet (Stebbins, 2007).

3. Metode

Hensikten med metoden er å ha en plan for hvordan man har tenkt å skaffe kunnskap og utvikle teorier om ett bestemt fenomen. Hvilken framgangsmåte man skal ta i bruk avhenger av hvilket fenomen eller emne man studerer (Grønmo, 2016). Dette kapittelet starter med en redegjøring av problemstilling og valg av metode, før det vitenskapsteoretiske perspektiv. Deretter kommer utvalg av kilder, kildegransking, analyse og etiske overveielser.

Min problemstilling søker å finne ut hvordan triatlon har etablert seg som idrett i Norge, og hvem de norske triatletene er. Studiet mitt kommer derfor til å være en historisk undersøkelse av triatlon sin utvikling, ved at jeg undersøker etableringen av triatlon i Norge gjennom historisk fagkunnskap.

For å besvare de to problemstillingene på best mulig måte, har jeg valgt et kvalitativt forskningsdesign. I kvalitativ forskning har fortolkning en sentral plass da man ønsker å oppnå en forståelse av de sosiale fenomener man undersøker (Thagaard, 2013).

Fenomenet jeg ønsker å få en forståelse av er triatlon. Når man skal skrive en historisk oppgave bruker man som oftest skriftlige kilder, men kildene kan også være muntlige eller en arkeologisk gjenstand. I mitt tilfelle har jeg valgt å ta i bruk skriftlige kilder, selv om muntlige kilder også kunne vært et alternativ da triatlon sin historie ikke strekker seg så langt tilbake i tid. Grunnen til valget av skriftlige kilder er at jeg tror kilder og dokumenter vil gi størst innsikt i triatlon sin utvikling og etablering som idrett. For å undersøke de skriftlige kildene har jeg derfor valgt dokument- og tekstanalyse som metode. I etterkant av kildeinnsamlingen har jeg dog tenkt at muntlige kilder kunne ha vært en god kilde til informasjon om nyere hendelser. Intervjuer kunne muligens gitt meg innsikt i triatlonmiljøet og fungert som supplerende informasjon om diverse arrangementer.

3.1 Kvalitativ dokument- og tekstanalyse

Dokument- og tekstanalyse er en metode benyttet av både historikere og sosiologer. Dokumenter kan være av både offentlig og privat karakter. Offentlige dokumenter er tilgjengelig for alle, mens private tekster og dokumenter krever adgang for å kunne leses. Dokumenter jeg har tatt for meg er av offentlige karakter, hentet fra Norges

Idrettsforbunds hjemmeside og Triatlonforbundets hjemmeside. Resten av tekstene jeg har brukt som kilde er hentet fra hjemmesider, arkivtjenesten Retriever og andre offentlige medieartikler.

Felles for skriftene er at det er tekster «... skrevet for et annet formål enn det forskeren skal bruke dem til» (Thagaard, 2013, s. 59). Fordelen med at dokumentene og tekstene er skrevet for et annet formål, er at jeg som forsker selv ikke har hatt mulighet til å kunne påvirke det som står i skriftene (Thagaard, 2013; Grønmo, 2016). Å studere dokumenter og tekster vil være en god måte for meg å kunne gå tilbake i historien og finne ut mer om triatlons utvikling og etablering. Når jeg leser gjennom faglitteratur og annen relevant litteratur, må jeg skille mellom det som er sentralt for problemstillingen og det som er mer perifert, altså litt utenfor. Som jeg allerede har nevnt, ønsker jeg å fortolke dokumenter og tekster slik at jeg kan oppnå en forståelse av triatlon og kan besvare problemstillingene. Derfor har jeg et hermeneutisk perspektiv i min dokument- og tekstanalyse.

3.2 Hermeneutisk perspektiv

Ordet «hermeneutikk» stammer fra gresk og betyr å *tolke* eller *fortolke*. Målet med hermeneutikken er *forstå* folks handlinger og hva de har gjort. Dette gjøres ved å tolke hensikten, målet, motivet og meningen som ligger bak aktørens handlinger (Kjeldstadli, 1999). Med andre ord så ønsker man «... å fortolke folks handlinger gjennom å utforske et dypere meningsinnhold enn det som er umiddelbart innlysende» (Thagaard, 2013, s. 41). Forskjellen på samfunn og natur er at menneskelige handlinger både har en utside og en innside, mens naturen kun har en utside. En innside består av tankene bak handlingene som utføres av aktøren. Fordi naturprosesser kun består av en utside, vil det si at det foregår en rekke hendelser uten at det er noen tanker bak det. Derav kan det bare beskrives som en rekke hendelser. Hendelsesforløp som skjer i samfunnet, som altså har en innside, består av tankeprosesser. Det er tankeprosessene, altså den dypere meningen bak hendelsen vi er ute etter (Kjeldstadli, 1999; Thagaard, 2013).

«Hermeneutikken bygger på prinsippet om at mening bare kan forstås i lys av den sammenheng det vi studerer, er en del av» (Thagaard, 2013, s. 41). Det vil si at man kun kan forstå det man studerer, i lys av helheten. Fenomenet eller hendelsen man studerer kan tolkes på flere nivåer, fordi det ved en hermeneutisk tilnærming ikke finnes noen

egentlig sannhet. Det er ei heller retningslinjer for fortolkninger, slik som det er i empiribaserte tilnærminger. Hermeneutikken er derfor en viktig inspirasjonskilde for tilnærminger hvor fortolkning har en sentral plass, slik som samfunnsvitenskapelige tilnærminger (Thagaard, 2013).

Opprinnelig ble hermeneutikk knyttet til skrifttolkning av Bibelen. Da var målet å forstå hva tekstene sa. Så ble uttrykket ført over på teksttolking, hvor historikeren forsøkte å tolke både dokumentets språklige betydning og tekstens dypere mening. Fra å være en måte å fortolke tekster på, ble den etter hvert også brukt som metode til å forstå bilder, historier og handlinger (Kjeldstadli, 1999).

I samfunnsvitenskap med hermeneutisk perspektiv, kan man også lese kultur som tekst. Hvis målet er å tolke handlinger som tekst, må man knytte en spesiell mening til handlingene. Slik kan handlingene «... forstås som tegn som gir kunnskap om en underliggende struktur» (Thagaard, 2013, s. 41). Det er forskjell på en tynn og tett beskrivelse av kultur. En tynn beskrivelse sier bare noe om det som observeres. En tykk beskrivelse sier noe om det som observeres, i tillegg til et meningsaspekt.

Meningsaspektet inkluderer hva forskeren tror aktørene mener med sine handlinger og fortolkningene de gir, samtidig et utsagn om fortolkningen forskeren selv har. Hermeneutikken inkluderer også tolkning av intervjuetekster (Thagaard, 2013).

I den hermeneutiske sirkel begynner man fortolkningen i sin verden, med sitt utgangspunkt og sine fordommer. Dette kalles for å ha en forhåndsforståelse av det man skal undersøke. I mitt tilfelle startet jeg ut med min forhåndsforståelse av triatlon. Så begynte undersøkelsen av materialet, med de problemstillingene jeg har. Undervegs kan man oppdage nye opplysninger man ikke visste om fra begynnelsen av. Slik tilegner vi oss ny kunnskap som gir mening ut ifra det vi vet om samfunnet. Med den nye kunnskapen, ser man teksten med ett nytt blikk. Så går man tilbake til start og reformulerer problemstillingene, eller fyller inn nye begreper i undersøkelsen. Ved denne hermeneutiske sirkel, gir tolkningen mer dybde og innsikt. «Det uttrykkes gjerne som at delen ses i lys av helheten, og at forståelsen av helheten økes gjennom innsikten i delene" (Kjeldstadli, 1999, s. 124).

3.3 Utvalg av kilder til dokumentanalysen

Alle mine utvalgte kilder består av offentlige tekster og dokumenter. Det første jeg bestemte meg for var hvilket tidsrom jeg skulle forsøke å finne informasjon om. Siden triatlon har en forholdsvis nyere historie valgte jeg å ha med hele tidsperioden fra da triatlon for første gang ble arrangert, frem til i dag. Det vil si at tidsperioden for utvalget er fra 1974 frem til i dag. Siden undersøkelsen handler om triatlon i Norge vil hovedfokuset være fra 1983, da triatlon for første gang ble arrangert i Norge.

Etter valget av tidsperiode for undersøkelsen startet jeg med arbeidet som skulle vise seg å ta stor del av prosjektet. Arbeidet bestod av å *finne* kildene. I utgangspunktet er det skrevet lite om triatlon, med unntak fra det rent fysiologiske ved idretten. Det er nok hovedgrunnen til at kartleggingen og letingen etter relevante kilder ble så stor og tidkrevende. Under dette arbeidet forsøkte jeg først å kartlegge hvor eventuelle kilder kunne befinne seg. Til å starte med tenkte jeg at bøker om triatlon kunne være en kilde til historie. Det viste seg raskt ved nærmere undersøkelse av forskjellig litteratur, at bøkene kun inneholdt treningsprogrammer for triatleter og informasjon om hvordan man kunne bli en bedre triatlet. Da jeg etter hvert forstod at de aller fleste tekster og forskningsartikler handler om selve treningen, måtte jeg begynne å tenke alternativt. Hvor har det blitt skrevet noe om triatlon som er relevant for min problemstilling? Resultatet ble rapporter og dokumenter, arrangementer og medieartikler. Mange av artiklene er hentet fra arkivet Retriever. Dette utvalget viste seg å utfylle hverandre, slik at jeg etter hvert fikk en helhetlig forståelse av triatlon sin historie, etablering og hvordan medlemsutviklingen har vært.

3.3.1 Utvalg 1. Rapporter og dokumenter fra NIF

Den første kilden til triatlon sin etablering i Norge er NIFs årsrapporter, nøkkeltallsrapport og tilstandsrapporter. Jeg hadde på forhånd tatt kontakt med Triatlonforbundet for å høre om det var mulig å få innsikt i dokumenter fra tiden da forbundet ble etablert og fram til forbundet kom under NIF. Det hadde blant annet vært interessant å vite om de hadde en oversikt over medlemmer i denne tidsperioden. Informasjon fra denne tidsperioden ville vært gunstig da det ville ha dekket omtrent hele triatlon sin tidsperiode, siden triatlon kom til Norge i 1983 og forbundet allerede ble stiftet i 1985. Dessverre og forståelig nok var forbundet i en intensiv periode, som gjorde at de ikke hadde tid til å gi informasjon fra tiden før forbundet ble en del av NIF.

Derfor valgte jeg å bruke de offentlige rapportene fra NIF som kilder til informasjon om Triatlonforbundet fra og med 1994, siden det var da forbundet ble en del av idrettsforbundet (NIF). Det er heller ikke sikkert at NTF hadde hatt den informasjonen jeg ønsker. Det er ikke gitt at de har registre over medlemmer fra tiden før 1994. Utfordringen ble at jeg ikke hadde informasjon om medlemmene i Triatlonforbundet før 1994. Det har fått betydning i den grad at jeg ikke vet hvor mange medlemmer det i en niårs periode fra da Norges Triatlonforbund ble etablert i 1985 frem til forbundet kom under NIF i 1994. Videre betyr det at jeg heller ikke vet hvor mange medlemmer det var av triatlon, i forhold til hvor mange deltakere som var med i de forskjellige triatlonkonkurransene i denne perioden. Jeg kan heller ikke si noe om det ble flere medlemmer etter at de kom under NIF i forhold til før. Likevel, rapportene jeg har hatt tilgang til var også fruktbare for problemstillingene.

NIFs årsrapporter og nøkkelrapporter ga en innsikt i hvordan antall klubber og medlemmer i Triatlonforbundet har endret seg fra 1994 frem til 2017. I 1994 var Triatlonforbundet akkurat blitt ett særforbund under NIF, så medlemsinformasjonen er noe mangelfull det året. Enkelte andre år mangler det også informasjon om forbundenes medlemmer. Likevel føles det ut som at jeg har fått det store bildet av hvordan medlemstallet i Triatlonforbundet har utviklet seg med årene, på tross av noen mangler.

Nøkkeltallsrapporten fra 2017 inneholdt blant annet oversikter over særforbundene sine medlemmer fra 2011 til 2017. Det interessante med denne rapporten var at den i tillegg til medlemstall, inneholdt lister over de særforbundene som hadde hatt størst vekst totalt blant barn fra 6-12 år, ungdom, unge voksne, og voksne. Denne rapporten ble nyttig da den viste statistikker over hvordan triatlon lå an i forhold til medlemsvekst, sammenlignet med andre særforbund.

Tilstandsrapportene sammenlignet også de forskjellige særforbundene med hverandre. Her blir Norges Triatlonforbund sammenlignet med andre særforbund i forhold til hvor mange aktive kvinnelige medlemmer de har. Ulempen her er at det kun er to tilstandsrapporter som kun viser tall fra år 2000 og 2007. Derfor har jeg selv utregnet hvor mange prosent av medlemmene som var kvinner fra 1994 til 2017, ved hjelp av NIFs årsrapporter. Slik kan vi se om det har skjedd noen store endringer gjennom de siste årene.

3.3.2 Utvalg 2. Norske og internasjonale arrangementer

Jeg fant tidlig ut at triatlonarrangementer har stor betydning for idretten triatlon. Faktisk ble triatlon en ny idrett ved å bli arrangert som en konkurranse. Konkurransene er hovedgrunnen til å trene på de tre forskjellige idrettsgrenene sammensatt, som da blir *triatlon*. Uten konkurransene i triatlon ville det mest sannsynlig ikke vært en egen idrett, men en utøvelse av de allerede eksisterende idrettene svømming, sykling og løping. Arrangementene jeg anså som viktige for undersøkelsen var: Mission Bay Triathlon, Ironman, Oslo triatlon, Norsk super triatlon i Hof og Norseman. Disse konkurransene har alle hatt betydning for utviklingen av triatlon som idrett. Å finne kilder som kunne fortelle noe om disse arrangementene var ikke en lett oppgave, men etter hvert viste det seg at de betydningsfulle kildene blant annet ble konkurransenes egne hjemmesider. Hver enkelt triatlonkonkurranse har sin egen hjemmeside, og på disse sidene er det ofte nyttig informasjon om hvor lenge konkurransen har blitt arrangert, bakgrunnen for konkurransen og litt om deltakere. Hjemmesiden til Norges triatlonforbund har også vært en av kildene til informasjon om forskjellige distanser. Hjemmesidene er i dette tilfellet sekundærkilder til informasjon. Siden det jeg har skrevet om triatlon sin oppstart i USA hovedsakelig er basert på informasjon fra hjemmesider, betyr det at denne informasjonen kommer fra sekundærkilder.

3.3.3 Utvalg 3. Medieartikler

Medieartikler har vist seg som en av de viktigste kildene til triatlon sin historie i Norge. Med Retriever som database kunne jeg finne artikler datert tilbake til da triatlon første gang ble arrangert i Norge. Artikkene har hatt stor betydning da det er i disse det har stått skrevet mest om triatlon gjennom tiden, både om arrangementer og deltakere. Artikkene er primærkilder til informasjon om arrangementer og aktører. Siden mitt studium for det meste består av artikler, betyr det at de fleste kildene mine er primærkilder om triatlon i Norge. Disse kildene har vært god supplering til informasjon fra rapporter og hjemmesider. Kombinasjonen av disse tre kildene har gitt meg deler av informasjon som jeg har kunnet sette sammen til en helhet. Selve utvalget av artikler var strategisk i den grad at jeg ønsket artikler som kunne si noe om bestemte arrangementer og medlemmene av triatlon.

Utvalgsstørrelsen var derimot ikke bestemt på forhånd, da jeg på forhånd ikke visste hvor mange artikler jeg kom til å trenge for å få en forståelse av fenomenet triatlon. Derfor måtte jeg undersøke og granske mange artikler for å se om de var relevante i forhold til mine problemstillinger. Når man foretar en beslutning om hvor stort utvalgets størrelse skal være underveis i forskningsprosessen, kalles dette for at man tar ett valg ut ifra metningspunkt. Når man har fått en forståelse av fenomenet og flere artikler ikke gir en ytterligere forståelse, har man nådd et metningspunkt (Thagaard, 2013). De fleste artiklene endte opp med å være fra de største avisene VG, Dagbladet og Aftenposten. Resten av artiklene var som regel fra mindre aviser med geografisk tilknytning til området hvor det har blitt avholdt triatlonkonkurranser som jeg har skrevet om.

Utfordringen med artikler fra aviser, er at det er mange av dem. Som Kjeldstadli beskriver det, er det som å finne nålen i høystakken. For å finne artikler av relevans for mitt studium var jeg derfor nødt til å spesifisere søkene med søkeord og dateringer. Spesielt for å finne informasjon om da triatlon var nytt i Norge. Selv om jeg føler at jeg har funnet gode tekster som viser forskjellige sider av triatlon og triatletene, kan det fortsatt hende at det finnes andre artikler som viser noe annet enn det jeg har funnet. I mitt arbeid med å velge ut kilder har jeg forsøkt å være objektiv, slik at ikke min forhåndsforståelse av temaet skulle påvirke hvilke kilder som ble tatt med.

3.4 Kildegransking

Når man undersøker skriftlige kilder som allerede eksisterer, er det viktig at man gransker kildene. Kildegransking er en form for regler for hvordan man skal håndtere kilder for at informasjonen ikke skal bli forvridt. Det første steget i kildegranskingen er å finne kildene. Evnen til å finne kilder kalles også for finnekunst: kunsten å vite hvor man skal lete etter materiale. Siden mitt tema for studien er et emne det er skrevet lite om, ble dette en svært sentral del av min oppgave (Kjeldstadli, 1999).

Steg nummer to er å vurdere hvilken type kilder det er man har funnet. Når ble den skrevet, og hvilket opphav og formål hadde kilden da den ble til? Hvem har skrevet kilden, hadde personen mulighet til å gjengi virkeligheten, og hvilken kontekst har kilden blitt skrevet i. Dette kalles for ytre kildekritikk (Kjeldstadli, 1999). For eksempel kan forfatteren/avsenderen ha opplevd noe spesielt negativt eller positivt, og har derfor valg å ytre seg på en spesifikk måte om det temaet. Hvis jeg leser et interessant intervju

eller en tekst med noen meninger som jeg ønsker å ta med i oppgaven, er det derfor viktig at jeg har sjekket opphavet og kontekst (Thagaard, 2013). Når datering, opphav og formål er plassert, må kildens ekthet vurderes. Altså om kilden er ekte. I mitt tilfelle ble ikke dette noe stort problem, da de fleste av mine kilder er primærkilder som forteller noe om arrangement og aktører. Etter å ha funnet ut dette er det tredje steget å tolke kildene. Hva står det og hvilket innhold er det i teksten? Når man undersøker skriftlige kilder, gransker man innholdet i det som er skrevet. Det man leser kan avvike fra virkeligheten, så det er viktig å granske teksten (Kjeldstadli, 1999).

Når man har gransket de tre punktene, må man tilslutt vurdere hvor troverdige og relevante kildene er for problemstillingen. For å finne ut hvor troverdig kildene er, må man bruke det som kalles for indre kildekritikk. Ved indre kildekritikk vurderes relevansen og troverdigheten i kildens innhold. Å slå fast kildens pålitelighet er lettere hvis man har en nærhet til det det skrives om og hvis distansen i tid er kort. Jo nærmere, jo bedre. Det at mine kilder hovedsakelig er fra 1983 frem til i dag, gjør at kildene har en kort distanse i tid. Hvis man har få kilder og dokumenter, gjør man en grundig gransking av alle kildene. Hvis man har mange kilder gransker man ikke hver enkelt opplysning, men forsøker å vurdere hele materialet. Når man har funnet ut troverdigheten til kildene, må man se på hvor relevante de er for problemstillingen (Kjeldstadli, 1999).

3.5 Analysemetode

Analysen av datamaterialet vil i kvalitative studier foregå samtidig som man driver med innsamlingen av materialet. Man kan derfor ikke skille ut dataanalysen fra datainnsamlingen, men når man har kommet lenger ut i studiet tar analysen en større del av prosjektet. Når man er helt ferdig med innhenting av datamateriale blir analysene videreført og fullført (Grønmo, 2016). For min del startet analysen da jeg undersøkte utvalget mitt for å finne relevante kilder. Da jeg hadde funnet kilder, måtte jeg få en oversikt over materialet.

For å få en oversikt over medieartiklene, startet jeg med å kode deler av tekstene jeg leste gjennom. Det vil si at jeg skrev ned stikkord for hva de forskjellige delene i tekstene handlet om. For eksempel: hvilken type konkurranse, mosjonister, ekstrem, for

alle, trening. Disse stikkordene hjalp meg med å få en oversikt over tema, aktører og handlinger.

Da dataene var kodet var neste steg å kategorisere og utvikle begreper. For å kunne sette kodingene i kategorier, må man gjennomgå stikkordene for å se om man finner fellestrekk. Når fellestrekkene er identifisert, kan man utvikle kategorier. En kategori består av et fenomen med felles kjennetegn. Etter hvert som kategorier blir dannet må de vurderes i forhold til hva som er mest relevant for problemstillingen (Grønmo, 2016).

Etter å ha dannet kategorier, måtte jeg ut ifra stikkordene lage navn som passet til hver av dem. Siden hver kategori består av et bestemt fenomen, kan navnet på kategorien være det samme som begrepet man bruker om fenomenet. Begrepsutviklingen må være gjennomtenkt da man ikke bare kan gi kategoriene et hvilket som helst navn. Problemstilling og teoretiske perspektiver blir derfor tatt med i vurderingen av kategoriernes navngivning. Koding og kategorisering av datamateriale innebærer egentlig å dele opp materialet i elementer, for så å inndele elementene i ulike grupper (Grønmo, 2016). Noen av navnene jeg endte opp med for kategoriene var: seriøse mosjonister, triatlon som treningsmål, profesjonelle triatleter, Triatlonforbundet, Ironman Haugesund, Norseman xtreme.

Fordi jeg i min undersøkelse var ute etter en helhetlig forståelse av triatlon sin etablering og hvem medlemmene er, var det viktig at dataelementene blir satt sammen igjen slik at de ulike delene kunne sees i sammenheng av hverandre. For å kunne danne en helhetlig forståelse av forholdene, er man derfor avhengig av den samlede fortolkningen av materialet som er basert på de fortolkende kodene. En slik systematisert koding og kategorisering av materialet kan slik bidra til en innsiktsfull forståelse av datamaterialet (Grønmo, 2016).

I forhold til rapporter og dokumenter, gikk analyseringen ut på å undersøke loggføringen av medlemmer fra og med 1994. Slik kunne jeg analysere medlemstall i sammenheng med informasjonen jeg fikk fra medieartikler og hjemmesider. Hjemmesider ble analysert på en lignende måte som medieartiklene. Da jeg leste gjennom deres egen historie noterte jeg meg årstall, hvilke aktører som ble nevnt, distanser og bakgrunnen for konkurransen. For å vite om var noe hold i historiene,

sammenlignet jeg de med andre sider. De norske hjemmesidene kunne jeg sammenligne med medieartikler. Stod det det samme? Var kildene troverdige? Her spilte kildegransking en viktig rolle.

3.6 *Etiske overveielser i forhold til prosjektet*

All forskning og vitenskapelig virksomhet krever at man som forsker gjør noen etiske overveielser og følger etiske prinsipper. Når jeg bruker andre tekster eller andre forskningsresultater må jeg presentere disse nøyaktig og være redelig når det gjelder kilder. Å være redelig vil blant annet si å unngå plagiering av tekster. Plagiering av andres tekster er et alvorlig etisk brudd, fordi man stjeler andres stoff og bruker det som sitt eget. Derfor er det veldig viktig at jeg referer til forfatter/forsker som eier stoffet og ideene jeg bruker i min egen oppgave. I og med at jeg også skal bruke litteratur fra internett blir det enda lettere å kopiere, og derfor enda viktigere å følge med på hvor man henter informasjonen fra (Thagaard, 2013). I mitt prosjekt bruker jeg offentlige kilder som allerede ligger ute. Derfor har jeg ikke måttet søke om tillatelse til å bruke materialet. Likevel har jeg gjort noen valg i forhold til intervjuer jeg har brukt fra medieartikler. Selv om intervjuobjektene fremstår med fullt navn i offentlige aviser, betyr ikke det at de har et ønske om å ha navnet sitt i en masteroppgave. Derfor har jeg valgt å kun bruke fornavn eller anonymisere helt. Unntaket er på de triatletene hvor det har en hensikt å vite hvem det er snakk om, slik som de profesjonelle triatletene på det norske landslaget. Siden jeg bruker offentlige dokumenter og tekster som kilder, må det nevnes at hvis man selv undersøker artiklene fra litteraturlisten, så kan man få rede på hvem intervjuobjektene er. Men da er det i en avisartikkel der personen selv har ytret seg og ønsket å være med, og ikke i en masteroppgave der teksten har blitt analysert.

4. Resultat og diskusjon

4.1 Hva er triatlon?

Triatlon er en idrett hvor man utfører øvelsene svømming, sykling og løping. Som jeg nevner innledningsvis er målet med triatlon å være raskest fra a til b. Det finnes om lag åtte forskjellige distanser i triatlon. Under vil jeg nevne noen av de mest vanlige distansene i triatlon:

- Ironman/langdistanse: 3800 meter svøm, 180 km sykkel og 42,2 km løp (maraton)
- Ironman 70,3/mellomdistanse: 1900 meter svøm, 90 km sykkel og 21,1 km løp (halvdistanse Ironman)
- Olympisk distanse/normaldistanse: 1500 meter svøm, 40 km sykkel og 10 km løp
- Sprint: 750 meter svøm, 20 km sykkel og 5 km løp
- Supersprint: 375 meter svøm, 2,5 km sykkel og 2,5 km løp (Norges Triatlonforbund, 2019)

Lagsprint er også ett alternativ for de som for eksempel ikke ønsker å gjøre hele distansen selv. I lagsprint deles konkurransen slik at utøverne tar hver sin idrettsgren. Det finnes egne konkurranser for bar, men fra man har fylt 16 år er man i juniorklassen (17 til 19 år) og man har lov til å delta i sprint. Fra det året man fyller 18 år har man lov til å delta i alle konkurranser. Triatlon er en idrett med mange regler. At det er mange regler i en idrett som inneholder tre idrettsgrener, er i utgangspunktet ikke så merkelig da det er mye å ta hensyn til. Det som der imot er spesielt, er regelen for drafting (Norges Triatlonforbund, 2019).

Drafting betyr å ligge på hjul under syklingen. I triatlon kan man skille mellom non-draft- og draft-legal – konkurranser. De aller fleste konkurranser er non-draft, som betyr at det ikke er lov å henge på hjul (Norges Triatlonforbund, 2019). Avstanden varierer mellom 10 og 12 meter ut ifra hvilken distanse man sykler. Skal en utøver sykle forbi annen, må dette gjøres i løpet av 20 sekunder. Regelen er litt merkelig fordi den (så vidt jeg vet) ikke finnes i noen andre idretter. Samtidig som den gjør at man ikke kan dra fordel av å henge på konkurrentene, sørger den også for at det blir vanskelig for

deltakere å samarbeide underveis i syklingen. I draft-legal – konkurranser er det lov å henge på hjul. Dette gjelder blant annet for alle konkurranser for utøvere mellom 13 og 19 år (Norges Triatlonforbund, 2019).

Noe annet spesielt med denne regelen, er hvordan den overholdes i praksis. Er det egentlig mulig å ha kontroll på et stort felt med triatleter? Hvis noen bryter regelen om drafting ved å sykle for tett, får utøveren enten muntlig varsel eller tidsstraff. Muntlig varsel kan for eksempel bli gitt hvis det er i ferd med å oppstå et regelbrudd. Ved et regelbrudd er det vanlig med tidsstraff. Om dommerne virkelig har oversikt over alle deltakere, er vanskelig å si noe om. Mest sannsynlig vil jeg tro at noen regelbrudd ikke blir bemerket, og at noen utøvere derfor slipper billig unna. Om man får en tidsstraff er det opp til den enkelte utøver å gjennomføre straffen ved å stoppe ved nærmeste straffeboks. Gjør ikke utøveren det, blir han/hun diskvalifisert ved målgang (Norges Triatlonforbund, 2019).

4.2 *Hvor kommer triatlon fra?*

Triatlon er en idrett som ikke eksisterte i Norge før 1980-tallet. Idretten er derfor ett produkt av nyere tid og har med det ingen lange tradisjoner. For å få en forståelse av hvordan triatlon har etablert seg som idrett i Norge, vil jeg først presentere triatlon sitt opphav. Triatlon er en idrett som oppstod i USA og mange av begrepene slik som «Ironman» henger igjen og preger idretten den dag i dag. Derfor er det relevant å starte der triatlon slik vi kjenner idretten i dag startet, nemlig i USA.

4.2.1 *Triatlon sin begynnelse i USA*

Det hele begynte med joggebølgen i USA på 60- og 70-tallet, som etter hvert også nådde Norge. Med «joggebølgen» menes det at mange begynte med løpetrening på mosjonsnivå. Etterhvert oppstod også mosjonsløp, som er løpekonkurranser for deltakere i alle aldre og på alle nivåer (Lein, 2014). Samtidig som joggebølgen herjet i USA på 70-tallet, vokste det frem en interesse for større utfordringer enn det mosjonsløp kunne bidra med. I denne fasen hvor utøvere jaktet på nye og mer utfordrende konkurranser, ble den første run-swim konkurransen i San Diego avholdt (Triathlonhistory, u.å.).

Run-swim gikk ut på at man først skulle løpe en etappe for så å avslutte med en svømmeetappe. Denne konkurransen gikk under navnet biathlon, siden det var to idrettsgrener sammenslått til en. Dave Pain arrangerte sitt første biathlon i 1972 i San Diego, California. Med denne konkurransen fikk mosjonistene det de ønsket; noe nytt og mer utfordrende. Denne nye formen for konkurranse ble også inspirasjonskilden til triatlon (Triathlonhistory, u.å.).

4.2.2 Historiens første triatlon

Mission Bay Triathlon i San Diego regnes for å være historiens første triatlon. Grunnleggerne av Mission Bay Triathlon var Jack Johnstone og Don Shanahan. Johnstone og Shanahan var begge løpere da «joggebølgen» herjet, som etter hvert ønsket seg større utfordringer. I jakten på nye konkurranser fikk Johnstone øynene opp for Dave Pain sin run-swim konkurranse. Denne konkurransen viste seg å inspirere Johnstone til å ville arrangere flere av denne typen biathlon, bare med lengre svømmedel (Triathlonhistory, u.å.). Dette kan tyde på at biathlon ble sett på som en god idé, men at konkurransen for noen var litt for kort. For de mest seriøse mosjonistene var det fortsatt behov for noe enda mer krevende og utmattende.

Fordi Shanahan og Johnstone begge var medlemmer av San Diego Track Club, satte formannen i klubben dem i kontakt med hverandre da han forstod at begge hadde ønske om å videreutvikle konseptet biathlon (run-swim). Johnstone ønsket på sin side å forlenge biathlon, mens Shanahan hadde ønske om å arrangere en helt ny type konkurranse (Triathlonhistory, u.å.). Don Shanahan tenkte det ville vært gøy om sykkel også var en del av konkurransen. Sammen kombinerte Johnstone og Shanahan sine ideer og arrangerte det første triatlonet 25. september 1974 i San Diego (Trageser, 2014). Den originale kunngjøringen av Mission Bay triathlon 1974 lød som følger:

The First Annual Mission Bay Triathlon, a race consisting of segments of running, bicycle riding, and swimming, will start at the causeway to Fiesta Island at 5:45 P.M. September 25. The event will consist of 6 miles of running (longest continuous stretch, 2.8 miles), 5 miles of bicycle riding (all at once), and 500 yards of swimming (longest continuous stretch, 250 yards).

Approximately 2 miles of running will be barefoot on grass and sand. Each participant must bring his own bicycle. Awards will be presented to the first five finishers. For further details contact Don Shanahan (488-4571) or Jack Johnstone (461-4514). —San Diego Track Club newsletter (Trageser, 2014, “San Diegans Remember World’s First Triathlon 40 Years Ago”).

Første gang triatlon ble arrangert, var det 46 deltakere som ville teste den nye konkurransen. I et intervju fra 2014 nevnes det at oppfinnerne Johnstone og Shanahan aldri trodde triatlon skulle bli så stort som det er i dag. Da de arrangerte det for første gang tenkte de at det kun skulle bli et morsomt engangs-arrangement (Trageser, 2014). Tydeligvis var det flere som følte at de trengte en litt mer utfordrende fritidsaktivitet, og slik ble dette starten på en ny idrett. Hovedsakelig kan det virke som at det var seriøse mosjonister som hadde dette behovet, da triatlon var en idrett som blant annet krevde mer allsidighet og utholdenhet. Den aller første konkurransen hadde ikke så lange distanser, men det er unntaket. De fleste triatlonkonkurransene hadde ekstremt lange distanser, som er noe av grunnen til at idretten appellerte mest til de som var godt trent. Et godt eksempel på dette, er Ironman.

4.2.3 Ironman Hawaii, USA

To av de 46 deltagerne i Mission Bay Triathlon 1974, var John og Judy Collins. Paret bodde på Hawaii hvor John var utstasjonert som marinesoldat. Etter selv å ha deltatt i Mission Bay Triathlon, sies det at John og Judy Collins var med i en samtale hvor det ble diskutert hvilken idrett som var den tøffeste av svømming, sykling og løping (Ironman, u.å. a). Deltakelse i den nye idretten må ha vakt oppsikt, og derfor blitt objekt for diskusjon. I dette tilfellet en diskusjon rundt de tre idrettsgrenene som triatlon består av. På bakgrunn av denne diskusjonen skal John og Judy Collins ha valgt å arrangere ett triatlon på Hawaii. Fordi det allerede hadde vært en samtale rundt hvilken av de tre idrettsgrenene som var den tøffeste, kan det virke som at Collins-paret kun hadde ett formål med konkurransen. Triatlonet skulle være hardt og brutalt. Derfor valgte de å kombinere tre velkjente og harde konkurranser på Hawaii: The Waikiki Roughwater Swim, Around Oahu bike race, og Honolulu Marathon (Ironman, 2018).

At man skulle forstå at dette var en tøff konkurranse, er det ingen tvil om da navnet på konkurransen ble «Ironman». Ironman, eller jernmann på norsk, gir med en gang en assosiasjon om hvem konkurransen er laget for. Navnet i seg selv preget ikke kun den ene konkurransen, men selve idretten. Vi må huske at triatlon kun hadde vært arrangert én gang tidligere i San Diego, og at Ironman Hawaii derfor var med på å skape et inntrykk av hva slags idrett triatlon var. Den aller første Ironman konkurransen ble arrangert 18. februar 1978 i Oahu (Hawaii) med 15 deltakere, hvor 12 fulførte. Begrunnelsen John Collins hadde for bruken av navet «Ironman», var at vinneren av triatlonet skulle få tittelen «the Ironman» (Ironman, 2003).

I 1979 var det dobbelt så mange som møtte opp til konkurransen, men det var dårlig vær og Ironman måtte utsettes til neste dag. På grunn av store bølger måtte svømmingen flyttes til et mer beskyttet område i nærheten av Ala Moana Park. Dette førte til at deltakertallet falt til det samme som året før. Selv om det var noen ekstra utfordringer dette året, skjedde det likevel noe som fikk betydning for Ironman Hawaii. En av eierne av Nautilus Fitness Centers of Honolulu (Valerie Silk) involverte seg i arrangementet, noe som førte til at Nautilus ble sponsor av Ironman (Ironman, 2003). Sponsoreringen av Ironman Hawaii kan tyde på at fitnessnæringen på Hawaii så en fremtid for Ironman, på tross av få deltakere på daværende tidspunkt.

I tillegg til at Ironman fikk en sponsor, ble konkurransen skrevet om i Sports Illustrated. Sports Illustrated er ett av de største magasinene i verden med artikler og bilder rettet mot idrett og sport (Sports Illustrated, u.å.). Omtalen i magasinet førte til mye oppmerksomhet rundt denne konkurransen. Denne omtalen er nok noe av hovedårsaken til at deltakertallet økte drastisk det påfølgende året. Da stilte over 100 personer til start. I 1981 bestemte Valerie Silk som sponsor av Ironman, at konkurransen skulle flyttes til Island of Hawaii. Dette ble gjort av både praktiske og sikkerhetsmessige årsaker. Det samme året møtte 326 deltakere opp til start. Det betyr at deltakerrekorden ble mer enn tredoblet fra 1980 til 1981 (Ironman, 2018).

4.2.4 Ironman World Championchips

Konkurransen «Ironman» viste seg etter kort tid å tiltrekke seg mange deltakere, og det var tydeligvis ett behov for denne typen konkurranse i resten av verden også. I dag arrangeres det mange Ironman og Ironman 70,3 (halvdistanse Ironman) rundt omkring i

verden. I begge distansene blir det arrangert flere regionale mesterskaper hvert år. I disse regionale mesterskapene vanker det store pengepremier og utøverne får rangeringspoeng. Hvis man deltar i en av disse konkurransene kan man kvalifisere seg til verdensmesterskapet i Ironman. Verdensmesterskapet i Ironman er alltid på Hawaii i oktober hvert år. Her deltar 2000 triatleter hvorav 1900 har kvalifisert seg til aldersbestemte klasser, og de siste 100 plassene er reservert til eliteklassen. Verdensmesterskapet i Ironman 70,3 blir arrangert i forskjellig by fra år til år (Ironman, u.å. b). Uten interesse og etterspørsel i samfunnet, ville ikke Ironman blitt så stort som det har blitt. Ironman er en så stor del av triatlon, at mange tenker på den eksakte konkurransen når de hører ordet *triatlon*. Med tanke på at Ironman er en konkurranse som har vært en del av triatlons begynnelse og utvikling, er det helt naturlig at mange identifiserer triatlon med Ironman.

4.3 *Triatlon kommer til Norge*

4.3.1 Oslo triatlon

Norges eldste triatlon er Oslo triatlon, som har blitt avholdt i Sognsvannområdet siden 1983. Arrangøren har alltid vært Sportsklubben Rye som også har rettighetene til merkenavnet Oslo triatlon/Oslo triathlon. I begynnelsen het arrangementet Oslo triathlon med *h*, men det har senere blitt endret til Oslo triatlon. De har derfor rettighetene til begge navnene. Inspirasjonen til å arrangere Oslo triatlon kom fra USA. Der hadde kombinasjonen av de tre idrettsgrenene blitt veldig populær, og det ble allerede den gang jobbet for å få triatlon godkjent som olympisk øvelse (Oslo triatlon, u.å.a).

Fra første gang Oslo triatlon ble arrangert og frem til nå, har det vært noen endringer av distansen. I 1983 skulle man svømme 2 km, sykle 68 km, og løpe 22 km. Bakgrunnen for valget av disse distansene var at de var ganske like distansene i andre triatlon-arrangementer utenfor Norge. Oslo triatlon viste seg å bli en suksess da mange utøvere hadde lyst til å delta. På grunn av høyt deltakertall så arrangøren seg nødt til å sette en grense for hvor mange deltakere som kunne delta lenge før påmeldingsfristen var ute. At triatlon ble en suksess allerede første gang det ble arrangert i Norge, kan tyde på at de norske mosjonistene var klare for en ny utfordring. Året etter ble det gjort noen små endringer av distansen, som viser betydningen av Ironman i triatlon. Oslo Triatlon valgte å endre distansen slik at den ble lik en halvdistanse Ironman. En distanse med

denne lengden varer kortere enn en fulldistanse Ironman, men det kreves fortsatt at man er godt trent og allsidig for å kunne gjennomføre. Akkurat som Ironman på Hawaii, kunne dette gi et inntrykk av at triatlon var en idrett for spreke selvplagere, også kalt seriøse mosjonister (Oslo triatlon, u.å.a).

Selv om Oslo Triatlon ble fulltegnet, ønsket arrangøren at flere skulle prøve triatlon. Med det ønsket vil jeg tro at de mener flere enn kun de aller sprekeste og seriøse mosjonistene. For å få flere til å prøve triatlon valgte de i 1985 å utvide arrangementet til å vare fra lørdag til søndag. På lørdagen skulle det være mini-triatlon og på søndag skulle selve Oslo Triatlon bli arrangert (halvdistanse Ironman). Mini-triatlon var en fjerdedels Ironman og bestod av 900 meter svømming, 45 km sykkel, og 10 km løping (Oslo triatlon, u.å.a; Bugge, 1984). Å korte ned distansen viste seg å være nøkkelen til å få både flere deltakere og mer variasjon blant deltakerne. Selv om noen av de sprekeste deltakerne valgte å delta begge dagene, som en ekstra utfordring.

Nå tilbyr Oslo triatlon hele fem forskjellige konkurranser. De har barnetrileik for de mellom 6-12 år, dette er ment som en aktivitet der barna kan bli kjent med triatlon. Her er det fokus på å delta, ikke å vinne. For ungdom mellom 13 og 17 år tilbys det Supersprint akvatlon. Supersprint akvatlon vil si: svømme 400 meter, for så å løpe 5 kilometer. For voksne (18 år og eldre) er det sprint, stafett og olympisk. Stafetten har samme lengde som sprinten, bare at den er fordelt på tre personer. Så hvis man ikke føler man behersker alle tre grenene, kan man delta som et lag og ta hver sin idrettsgren. Her er det 16 års aldersgrense (Oslo triatlon, u.å.a, u.å.b, u.å.c, u.å.d).

4.3.2 Norsk super triatlon i Hof, Vestfold

Ironman på Hawaii har vært og er inspirasjonskilden til mange triatlonarrangementer, også Norsk super triatlon i Hof i Vestfold. Dette super triatlonet ble arrangert for første gang 17.juli 1984 av Vestfold svømmekrets, Gullhaug IL, Nykirke IL og Milslukern Triathlonklubb. Distansen var den samme som på Ironman på Hawaii. Med den distansen ble arrangementet Europas første triatlon med fulldistanse Ironman.

Maksimaltiden for å fullføre ble satt til 19 timer, og maksimalt deltagertall var 500. Deltagertallet viste seg å være langt unna det som var satt som grense, da det kun var 60 personer som meldte seg på (Fleime, 1984). Av de var det kun én kvinnelig deltager. Ved å sette det maksimale deltagertallet til 500 kan det virke som at arrangørene tenkte

konkurransen ville få like god respons som Oslo Triatlon, men det var to betydelige forskjeller. Lokasjonen til de to arrangementene og distansen på konkurransene. Hof i Vestfold er for mange litt mindre sentralt å reise til enn Oslo. Oslo er også den byen i Norge med flest innbyggere, som betyr at det er flere potensielle triatleter i området. Forskjellen på distansene kan også ha vært en faktor da Oslo triatlon i 1983 hadde en kort distanse og 1984 det halve av en Ironman. Norsk super triatlon i Hof i Vestfold kunne nok derfor virke noe avskrekkende med en fulldistanse Ironman. I 1985 var det en økning av deltakere da 79 menn og fire kvinner stilte opp til start i Hof i Vestfold (Hansen, 1985). Siden Norsk super triatlon i Hof var en av de aller første triatlonene i Norge sammen med Oslo triatlon, var disse arrangementet med på å gi den norske befolkning ett inntrykk av hva triatlon var. Da Norsk super triatlon i Hof hadde Ironman distanse og Oslo triatlon hadde halve i 1984, betyr det at det aller første inntrykket var at triatlon var en idrett med lange distanser og derfor lang varighet. En idrett som ikke var for hvem som helst.

I 1988 ble Hof super triatlon brukt som det første offisielle norgesmesterskapet i triatlon. Da var det 80 utøvere som ville prøve seg på distansen og dermed ha muligheten til å bli norgesmester i triatlon. Det samme året ønsket Hof også å arrangere en kortere konkurranse. Det ble til Norsk mini triatlon, som bestod av 1500 meter svømming, 40 km sykling og 10 km løping. Det var ikke tilfeldig at Norsk mini triatlon fikk akkurat denne distansen da det var denne distansen som også skulle være i OL i Barcelona 1992, hvis triatlon hadde fått stå på prøveprogrammet (Hole, 1988). Denne distansen hadde allerede i 1982 fått navnet «normaldistanse» eller «olympisk distanse». Så ønsket om å bli en OL-gren hadde allerede eksistert i noen år før det senere ble en realitet (Norges triatlonforbund, 2018a).

4.3.3 Norseman Xtreme Triathlon

Norseman er ett triatlon som arrangeres her i Norge med full Ironman distanse. Det hele begynte med at Hårek Stranheim og Bent Olav Olsen var bekymret for utviklingen av triatlon i Norge, spesielt triatlon med Ironman distanse. Så i 2001 begynte de tankeprosessen rundt det å finne ut hva som kunne gjenopplive langdistanse triatlon. Bent ønsket å starte en ny klubb og etablerte derfor «Oslofjord triatlon». Hårek på sin side, ønsket å lage en helt unik konkurranse. I en epost til Bent beskrev Hårek sin ide slik:

I want to create a completely different race, make it a journey through the most beautiful nature of Norway, let the experience be more important than the finish time, and let the participants share their experience with family and friends, who will form their support. Let the race end on top of a mountain, to make it the hardest Ironman race on earth. Since Norway has almost no active triathletes, we need to create a race that first attracts German triathletes, who can let the Norwegians discover that they are missing out on a great opportunity to have fun (Norseman xtreme triathlon, u.å., “The early years”).

Med denne beskrivende eposten av hva Hårek ønsket å sette i stand, kommer det frem at konkurransen først og fremst skulle tiltrekke tyske triatleter fordi Norge hadde for få aktive triatleter. Denne uttalelsen kan være ett tegn på at triatlon hadde utviklet seg raskere og blitt tatt bedre imot i andre europeiske land, enn i Norge. Etter to år med mye planlegging ble det klart at Norseman xtreme triathlon skulle arrangeres for første gang i juli 2003 (Norseman xtreme triathlon, u.å.). Denne konkurransen ble først arrangert som en test, for å se om Norseman i det hele tatt var mulig å gjennomføre. Hvis det ble en suksess ville det bli gjentatt som et internasjonalt arrangement det påfølgende året (Hatland, 2003). 21 menn stilte til start den første gangen i 2003. At 21 menn ville bli med å teste løypen var ganske imponerende, da triatlon med ekstreme lengder ikke var så populært i Norge og det for det meste kun var seriøse triatleter som drev med det. Den spesielle traséen gjør det lett å forstå hvorfor arrangementet heter «xtreme» triathlon. Poenget med denne traseen var at den skulle være annerledes og at det skulle være den hardeste konkurransen med Ironman distanse i hele verden. Utøvere som deltar må først hoppe ned fra en båt ut i Hardangerfjorden. Hoppet fra båten er langt og vannet kan være kaldt, da dette foregår tidlig om morgenen mens det enda er mørkt. Etter 3800 meter svømming skal man opp på land der neste etappe består av å sykle 180 km over Hardangervidda, mot Rjukan. Når utøverne er ferdig med syklingen, skal de ta fatt på maratonen. Så venter den siste store utfordringen, målet er nemlig på toppen av Gaustatoppen. Arrangementet må ha blitt regnet som en suksess, for Norseman har blitt arrangert hvert år siden 2003 og det er stor konkurranse om de 250 utøverplassene.

Målet med Norseman var å øke interessen for langdistanse triatlon i Norge (Norseman xtreme triathlon, u.å.).

4.3.4 Ironman Norge

Ironman er en konkurranse som er eid av World Triathlon Corporation. Det vil si at man godt kan arrangere en konkurranse med Ironman distanser, men man kan ikke arrangere en konkurranse med navnet *Ironman*. Hvis man oppfyller kriteriene til å kunne kalle en konkurranse for Ironman, må man også betale en viss sum til World Triathlon Corporation (Kristiansen, 2014).

I Norge blir Ironman arrangert i Haugesund. Da Haugesund arrangerte Ironman 70,3 (halve distansen) for første gang i juli 2012, hadde konkurransen aldri tidligere blitt arrangert i Skandinavia. Ironman 70,3 Haugesund ble derfor det første Ironman-arrangementet i Norge og Skandinavia. Konkurransen gjaldt også som kvalifisering til World Champions i Las Vegas. Initiativtakerne og arrangørene bak Ironman Haugesund, er Ivar Jacobsen og Tone Bendiksen. Både Jacobsen og Bendiksen må begge inneha en viss lidenskap og interesse for Ironman, da de ønsket å arrangere denne konkurransen som de første i Skandinavia (Vigestad, 2015).

Deltakertallet for Haugesunds første Ironman var 400. Ifølge magasinet «Kondis» var deltakertallet langt færre enn det arrangørene hadde håpet på, men på tross av få deltakere kom det utrolig mange tilskuere som ønsket å se denne begivenheten. Ifølge journalisten fra «Kondis» Kjell Vigestad, var det folk over alt og en stemning han aldri før hadde opplevd under andre norske kondisjonsarrangementer. Han skrev likefrem at både arrangørene fra Birken og Oslo Maraton burde reise på studietur for å lære av Ironman 70,3 Haugesund (Vigestad, 2015; Dagens Næringsliv, 2011).

Etter arrangementet i 2012 gikk arrangørene i millionunderskudd, likevel valgte de å arrangere konkurransen igjen. Dette viste seg å bli en suksess, da de allerede før jul 2012 hadde solgt ut de første 1000 plassene til 2013 utgaven av Ironman 70,3 Haugesund. Med så mange tilskuere og oppmerksomhet konkurransen fikk i 2012, er det kanskje ikke så rart at mange ønsket å delta selv året etter. Den voldsomme økningen av deltakere førte også til at proff – feltet ble større. De satte derfor av flere plasser til de profesjonelle. Denne økningen av deltakere førte til at Ironman 70,3

Haugesund ble landets største triatlonkonkurranse i 2013, kun ett år etter oppstarten i 2012. Allerede her begynte arrangør Jacobsen å drømme om å arrangere fulldistanse Ironman en gang i fremtiden. Selv om han var fullt klar over den tøffe konkurransen om å få lov til å arrangere Ironman (Haugesunds Avis, 2013; Egenberg, 2013; Norges triatlonforbund, u.å.b).

Det gikk noen år innen fulldistanse i Haugesund ble en realitet. Men i juni 2017 med Ivar Jacobsen i spissen, ble det offisielt at World Triathlon Corporation hadde godkjent Haugesund som arrangør av fulldistanse Ironman. «Det har vært en fantastisk reise. Dette har vært målet hele tiden. Akkurat nå føler jeg meg som en idrettsutøver som har brukt seks år på å trene, og som endelig står på startstreken» (Meling, 2017, setning 4). Med denne rettigheten er Haugesund en av ti byer som får arrangere fulldistanse Ironman i Europa, og setter dermed Norge på kartet i Ironman sammenheng (Meling, 2017).

Ironman Haugesund ble avholdt 1. juli 2018. Konkurransen ble ett av kvalifiseringsløpene til Ironman Hawaii, og fordi arrangementet i Haugesund og Hawaii kan ha noen likhetstrekk kalte Jacobsen det for «Cold Hawaii». I kjølvannet rundt Ironman Haugesund ble det stilt spørsmål til hva som ville skje med Ironman 70,3. I begynnelsen var Bergen en kandidat til å overta den halve distansen. De samme personene som stod bak sykkel-VM i Bergen 2017, var de som også ville overta Ironman 70,3. Denne prosessen stoppet opp, og Drammen ble en ny kandidat for Ironman 70,3 i 2019. Hvis Drammen tar over arrangementet vil Ivar Jacobsen hjelpe til med organiseringen der. Han ser blant annet for seg at svømmingen kan foregå i Drammenselva, og at løpingen kan foregå i Drammen sentrum. For å få råd til å arrangere Ironman 70,3 håper Destinasjon Drammen å få til et spleiselag mellom kommunen, Buskerud fylkeskommune og næringslivet (Meling, 2017; Kristiansen, 2018a).

Opprinnelig var altså planen at Haugesund kun skulle arrangere fulldistanse Ironman i 2018, og at en annen by skulle overta Ironman 70,3 fra og med 2019. Men når nyheten om at Haugesund skulle arrangere Ironman 1.juli 2018 ble sluppet, var det mange som tok kontakt med arrangørene for å si at de ønsket 70,3 distansen også i 2018. Enten i Haugesund eller et annet sted i Norge. På grunn av disse tilbakemeldingene spurte

Jacobsen World Triathlon Corporation (Ironman organisasjonen) om det kunne la seg gjøre å arrangere begge distansene. Der fikk de klarsignal på at det var greit, som førte til at Haugesund arrangerte dobbel Ironman i 2018.

Siden World Triathlon Corporation krever omtrentlig 2,1 millioner norske kroner fra hver vertskapsby, er Ironman dyrt å arrangere. For større byer slik som Barcelona er ikke denne summen like kostbar som den er for en by som Haugesund. Derfor er de avhengige av at mange melder seg på slik at de kan fortsette å arrangere Ironman fremover. I 2018 hadde Ironman Haugesund et tak på maks 2000 deltakere. Men det stoppet dessverre langt under det. Til sammen ble det 874 deltakere, hvor 656 av dem var påmeldt til Ironman og 218 til Ironman 70,3. På grunn av den litt labre påmeldingen blir det sett på som lurest å beholde den halve distansen også i 2019. Da vil de atter en gang kunne arrangere begge Ironman distansene og lage en skikkelig triatlonfest i Haugesund. Hvis påmeldingen uteblir er det ikke sikkert Ironman kan fortsette i Haugesund på grunn av utgiftene som følger (Kristiansen, 2018b). Fordi det var en del usikkerhet omkring hvor vidt halvdistanse skulle bli avholdt, og fordi det var første gang fulldistansen ble arrangert, kan det være grunnen til at det var få deltakere i 2018. Hvor mange som melder seg på konkurransene i 2019 vil derfor bli veldig spennende, nå som man vet at begge distansene blir avholdt i Haugesund. Et tap av Ironman i Norge kan få stor betydning for idretten da arrangementet skaper mye oppmerksomhet rundt triatlon.

4.4 Oppsummering

Triatlon dukket opp i en tid hvor det å mosjonere var en stor del av hverdagen for mange. Mye kan tyde på at mosjonistene ønsket utfordringer, og at det derfor ble arrangert konkurranser hvor man kombinerte forskjellige idrettsgrener. I San Diego, California ble det arrangert en run-swim konkurranse i 1972 som ble inspirasjonskilden til triatlon. Det aller første triatlonet var Mission Bay Triathlon og ble arrangert i 1974, også i San Diego i California. I utgangspunktet var konkurransen ment som et engangsarrangement for gøy, men den viste seg å bli en videre inspirasjonskilde til Ironman. Ironman er en sammenslåing av tre harde konkurranser på Hawaii. Det var her maraton ble en del av triatlon. Ironman ble for første gang arrangert i 1978 på Oahu, Hawaii. Ironman på Hawaii ble utgangspunktet for hvordan vi kjenner triatlon i dag, både med tanke på øvelsenes rekkefølge og lengder. I dag blir Ironman arrangert flere

steder i verden, blant annet i Norge. Ironman Haugesund ble i 2012 Skandinavias første Ironman arrangement. Den gang arrangerte Haugesund halv Ironman, men i 2018 fikk de lov til å arrangere fulldistanse Ironman.

Oslo Triatlon er Norges eldste registrerte triatlon og ble for første gang arrangert i 1983. Den gang var distansen litt tilfeldig, men året etter var distansen en halv Ironman. Selv om konkurransen ble godt mottatt med mange deltakere, ønsket arrangørene større variasjon blant deltakerne. Derfor arrangerte de i 1985 også et mini-triatlon, som senere fikk navnet normaldistanse/olympiskdistanse. Norsk Super Triatlon i Hof i Vestfold ble også en av de første konkurransene vi hadde da det ble arrangert i 1984. Norsk Super Triatlon hadde samme distanse som Ironman, og ble med det Europas første triatlon med Ironman distanse. Etter fire år valgte også Norsk Super Triatlon å ha en normaldistanse slik at det ble valgalternativer.

I 2003 ble Norseman Xtreme Triathlon arrangert som en test for å se om det var mulig å gjennomføre ett så tøft triatlon. Norseman er et produkt av bekymring for interessen og utviklingen av langdistansetriatlon i Norge. Fra og med 2004 ble Norseman arrangert som en internasjonal konkurranse med 250 deltakerplasser. Konkurransen er alltid fulltregnet og regnes som en av verdens hardeste konkurranser.

5. Etableringen

5.1 *Kampen om et eget forbund*

I løpet av 1980-årene gikk triatlon fra å være en ikke-eksisterende idrett i Norge, til å bli en idrett med stadig økende konkurranser og deltakere. Allerede mot slutten av september i 1984 hadde det blitt arrangert ca. 20 konkurranser den sesongen (Bugge, 1984). På 80-tallet var Oslo Triatlon det største triatlon arrangementet i Norge, og de planla fra 1985 å ha to konkurranser fordelt på lørdag og søndag. Denne økningen underbygger at interessen for triatlon var stor nok til at tilbudet kunne økes. Ved å ha flere konkurranser kan det også tenkes at arrangørene regnet med at enda flere ville se på triatlon som en spennende utfordring. Med den økende interessen for idretten ble det også et økende behov for å finne ut hvilket særforbund triatlon hørte hjemme under (Bugge, 1984).

I Norge blir idretten organisert av Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF). Norges idrettsforbund blir ofte kalt for en «paraplyorganisasjon» for den organiserte idretten. Dette fordi NIF ligger øverst som et fellesorgan for særforbund, idrettskretser, idrettsråd og idrettslag. Det er strukturert slik at det er en særforbundslinje og en NIF-linje, hvor idrettslagene er tilknyttet begge linjene. Særforbundenes oppgave er å organisere og lede alle idrettslag innenfor de forskjellige idrettsgrenene. Særforbundene er også medlemmer av internasjonale organisasjoner for sine respektive idretter. Via dette medlemskapet blir det blant annet samarbeidet om internasjonale konkurranser. F.eks. Norges Skiforbund er medlem av det Internasjonale Skiforbundet (FIS), og Norges triatlonforbund er medlem av det Internasjonale Triatlonforbundet (ITU). Fordi særforbundene har ansvar for konkurransevirkosomheten både i Norge og et samarbeid om de internasjonale konkurransene, har NIF praktisk talt monopol på all organisert konkurranseidrett (Lesjø, 2008).

Triatlon hadde ikke et eget forbund, noe som kunne ha skapt ekstra utgifter for deltakere hvis de hadde måttet betale lisens både til Cykleforbundet og Friidrettsforbundet (ved å betale lisens til et forbund blir utøveren forsikret under konkurranser). Heldigvis forsikret norske triatlon arrangementer sine deltakere, slik at de ikke måtte betale dobbelt ved deltakelse i Norske konkurranser. Verken Cykleforbundet, Friidrettsforbundet eller Svømmeforbundet gjorde krav på triatlon, så det var ingen som

var interessert i å ha triatlon under sitt forbund. Dette førte til at triatleter stod med en fot i flere forbund (Bugge, 1984).

Både i Danmark og Sverige ble det dannet triatlonforbund i 1984. I Sverige var forbundet en midlertidig løsning som til å begynne med lå under Sveriges militære idrettsforbund. I 1993 ble det nye Triatlonforbundet dannet, og i 1995 ble det innvalgt i Riksidrettsforbundet (RF), som et eget særforbund (Silvdahl, 2018). I Danmark ble forbundet først grunnlagt som en del av Multisportforbundet, men senere ble det et selvstendig særforbund under Danmarks idrettsforbund (DIF) (Dansk triatlon forbund, u.å.).

For å få i gang prosessen med et eget triatlonforbund i Norge, var man avhengig av at en ildsjel skulle orke å trå det hele i gang. Personen som endte opp med å ta dette initiativet var mannen bak Norsk Super Triatlon i Hof, Vestfold, Jan Yngve Syvertsen. Han hadde sendt ut henvendelser til klubber som hadde arrangert konkurranser innen triatlon (frem til begynnelsen av 1985) og fått positive tilbakemeldinger fra disse. I august 1985 hadde representanter fra hver av klubbene samlet seg, og Norges Triatlonforbund ble etablert. Det første som stod på planen for det nyetablerte forbundet var å utarbeide et felles reglement og jobbe for medlemmenes interesser. Langtidsmålet var å jobbe med å bli godtatt av Norges Idrettsforbund (Bugge, 1985).

Til å starte med virket det som om det ikke var så interessant for Norges Idrettsforbund å få Triatlonforbundet inn under organisasjonen. Idretten hadde mange tilhengere, men den var ikke like godtatt her som den var i utlandet. I tillegg var triatlon fortsatt en idrett med forholdsvis få medlemmer i forhold til mange andre idrettsgrener. Først ni år etter at de etablerte sitt eget forbund skulle de bli akseptert som et eget særforbund. Året var 1994 og Norges Triatlonforbund hadde levert en søknad om opptak i NIF til rett tid, trodde de, men i realiteten ble søknaden fra Triatlonforbundet levert noen måneder for sent. Likevel ble søknaden tatt opp til vurdering, siden fristen forbundet hadde forholdt seg til var en de hadde fått av en ansatt i NIF (Bugge, 1994a).

Det var høy spenning rundt valget idrettstinget skulle ta. I første omgang fikk Triatlonforbundet tommelen ned av idrettsstyret og det ble spådd at søknaden ikke kom til å bli lagt fram for idrettstinget. For Triatlonforbundet var det viktig å bli akseptert

siden det ville være fire år til neste mulighet, og siden triatlon skulle stå på programmet under OL i Sydney i 2000. I tillegg ønsket fortsatt hverken Svømme-, Cykle-, eller Friidrettsforbundet å ha triatlon under sitt særforbund (Bugge, 1994a).

Vi ønsker å stå på egne ben. Vi kan sammenlignes med skiskytterne. De har også eget forbund, selv om de driver skyting og ski. Det er ikke så mange av dem som går på vanlige skytterstevner selv om de har skiskyting som idrett, sier Grøterud (Bugge, 1994a, setning 9).

Av de elleve forbundene som søkte om å bli et særforbund under NIF, var det åtte som ble tatt opp. Blant disse åtte var Triatlonforbundet en av dem, på tross av at søknaden ble sendt i siste liten. De nye idrettene under NIF i 1994 ble: Norges Amerikanske Fotball Forbund (nå Norges Amerikanske Idretters Forbund) med 1500 medlemmer, Det Norske Biljardforbund med 3300 medlemmer, Norges Kickboxing Forbund med 1670 medlemmer, Norges Klatreforbund med 3000 medlemmer, KNMF- Sport med 1100 medlemmer, Norske Studenters Idrettsforbund med 32 000 medlemmer, Norges Soft- og Baseballforbund med 2000 medlemmer, og Norges Triatlonforbund med 1100 medlemmer. Felles trekkene mellom disse idrettene er at alle hadde relativt få medlemmer, med unntak fra Norske Studenters Idrettsforbund (Bugge, 1994b).

5.2 Det Internasjonale Triatlonforbundet og OL i Sydney

Triatlon er en idrett som har utviklet seg raskt og fått stadig økende antall deltakere. Denne raske utviklingen fascinerte også den internasjonale olympiske komité (IOC) som begynte å diskutere inkluderingen av triatlon i sommer- OL i 1988. Samme året arrangerte daværende IOC-president Juan Antonio Samaranch et møte i Stockholm hvor målet var å kunne inkludere triatlon så snart som mulig i de olympiske leker. På det møtet ble det derfor opprettet en arbeidskomité for triatlon, med canadiske Les McDonald som president og svenske Sture Jonasson som sekretær. 1. april 1989 ble Det Internasjonale Triatlonforbundet (The International Triathlon Union, ITU) stiftet i Avignon i Frankrike. Les McDonald gikk fra å være president for arbeidskomiteen, til å bli den første presidenten i ITU. Til sammen var 30 nasjonale forbund tilstede under denne kongressen hvor de også begynte planleggingen av triatlons første verdensmesterskap som skulle arrangeres i august 1989 i Avignon. Under dette møtet

ble det også bestemt hva som skulle bli den olympiske distansen i triatlon (International Triathlon Union, 2018).

Det Internasjonale Triatlonforbundet (ITU) er en internasjonal organisasjon som blant annet styrer triatlon og arrangerer internasjonale konkurranser. En av oppgavene til ITU er å fremme triatlon, paratriatlon (triatlon for de med funksjonshemninger), og relaterte multisporter eller disipliner slik som aquathlon (en idrett hvor man svømmer og løper). Forbundet skal også lede triatlon på en måte som er anerkjent av den internasjonale olympiske- og paralympiske komité. Under Det Internasjonale Triatlonforbundet ligger det fem kontinentale forbund som blant annet fungerer som mellomledd mellom nasjonale forbund og det internasjonale forbundet. De fem forbundene er: Asian Triathlon Confederation, African Triathlon Union, European Triathlon Union, American Triathlon Confederation og Oceania Triathlon Union. Disse fem forbundene har hver sin president og eget styre, og har ansvaret for at det blir arrangert regionale mesterskap på hvert sitt område/kontinent (African Triathlon, u.å.; Americas Triathlon, u.å.; Kler, u.å.; European Triathlon Union, u.å.; Oceanina Triathlon Union, u.å.).

Etter at det internasjonale forbundet ble grunnlagt ble hovedkontoret satt til å være i Vancouver, Canada. Vancouver fungerte som hovedkontor helt frem til januar 2014 hvor det ble flyttet til Lausanne i Sveits. Hovedkontoret til den Internasjonale Olympiske Komité (IOC) er også i Lausanne. I 1994 ble triatlon offisielt en del av det olympiske programmet etter en kongress IOC hadde i Paris samme året. Seks år senere ble triatlon en olympisk gren under OL i Sydney, 2000 (International Triathlon Union, 2018).

5.3 OL og norske deltakere

Norge hadde ingen kvalifiserte utøvere fra da triatlon for første gang var en OL-gren i 2000 og ut de neste 12 årene. Det vil si at det var hele fire sommer-OL uten norsk deltakelse i triatlon: Sydney 2000, Athen 2004, Beijing 2008 og London 2012. Året før OL i Rio endret mulighetene seg da vi plutselig hadde en utøver med i verdenstoppen i triatlon. I mars 2015 stod den unge norske utøveren Kristian Blummenfelt på seierspallen etter verdenscupen i triatlon på New Zealand. I utgangspunktet var den da 21år gamle utøveren rangert som nummer 50 i konkurransen. I mål hadde han avansert og tok med det en historisk 3-plass. Etter denne prestasjonen ble sjansen for å få en

norsk triatlet til OL stor, og norske aviser stemplet han raskt til å være en medaljefavoritt i Rio 2016 (Algerøy & Pettersen, 2015).

Kristian Blummenfelt klarte å kvalifisere seg til triatlon i OL som første nordmann noen sinne. Det vil si at han både ble den første nordmannen til å ta pallplass internasjonalt, og ble den aller første nordmannen til å delta i triatlon i OL. Da han stod på startstreken i Rio de Janeiro 2016 var han en av de yngste deltakerne i sin disiplin. Før konkurransen hadde både han selv og mediene presentert ham som en mulig medaljekandidat, så de norske forventningene var høye. Resultatet ble en 13.plass i det første OL. Norge gikk fra å være en nasjon uten kvalifiserte deltakere i triatlon i OL, til å bli en av de aller beste nasjonene i løpet av kort tid. Etter denne prestasjonen er det mange som er spente på hva OL i Tokyo 2020 kommer til å bringe for de norske triatletene (Hansen & Vik, 2016).

5.4 Oppsummering

Etter at triatlon hadde kommet til Norge, viste det seg at interessen var stor for den nye idretten. Interessen for triatlon økte behovet for å finne ut hvor triatlon hørte hjemme. Da verken Cykleforbundet, Friidrettsforbundet eller Svømmeforbundet meldte sin interesse for å ha triatlon under sitt forbund, var man avhengig av at noen tok tak i situasjonen. Noen ble Jan Yngve Syvertsen, mannen bak Norsk Super Triatlon i Hof i Vestfold. Syvertsen sendte ut henvendelser til forskjellige idrettsklubber som hadde vært med på å arrangere triatlon. Dette førte til at Norges Triatlonforbund ble etablert i 1985, kun to år etter triatlon først kom til Norge.

Tiden frem mot det punktet hvor triatlon skulle få bli ett eget særforbund, ble lang. I 1994 ble Triatlonforbundet endelig ett eget særforbund, noe som var spesielt viktig dette året. Det hadde nemlig blitt vedtatt at triatlon skulle stå på OL-programmet i år 2000. At triatlon skulle stå på programmet for OL i Sydney i 2000, var muligens også hovedårsaken til at triatlon ble godkjent som særforbund.

Internasjonalt var triatlon en idrett man hadde fått øyene opp for, og IOC hadde allerede i 1988 startet diskusjonen om å inkludere triatlon i OL. For å kunne inkludere triatlon så snart som mulig, ble ITU stiftet i 1989 og den olympiske distansen ble bestemt. Under OL i Sydney i 2000 var triatlon for første gang på programmet. Norge hadde imidlertid

ingen kvalifiserte deltakere hverken i 2000 eller i de neste tre sommer OL. Det var først i 2016 Norge fikk sin aller første olympiske deltaker i triatlon.

6. Hvem driver med triatlon i Norge?

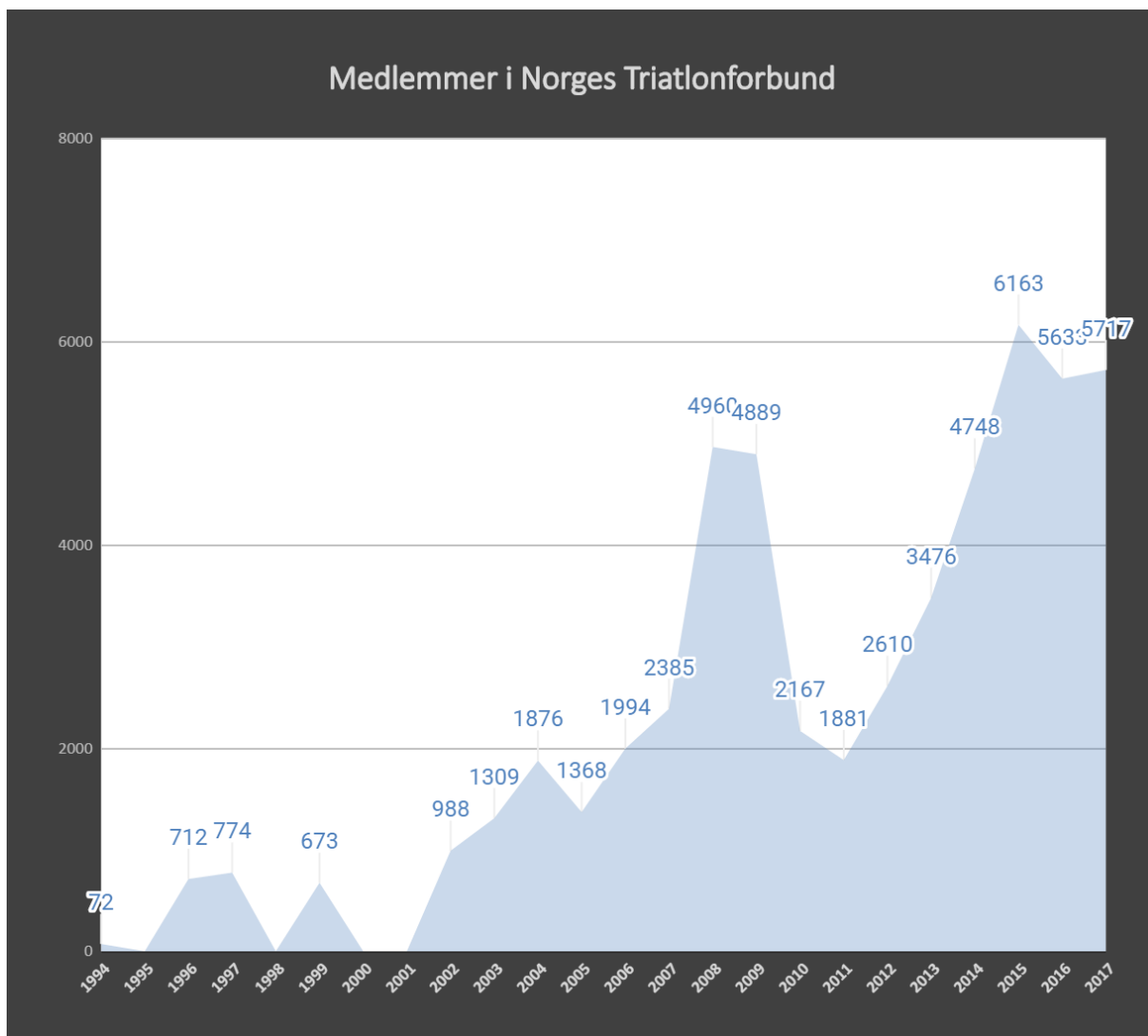
I dette kapittelet vil jeg presentere tabeller og diagrammer for å gi en bedre oversikt over aktive medlemmer i Triatlonforbundet. Jeg vil også gå nærmere inn på hvordan medlemsfordelingen er mellom alder og kjønn. Siden triatlon er en relativt ny idrett både i Norge og internasjonalt, vil det være interessant å se hvordan medlemstallene har vært gjennom årene. Tallene som utgjør alle tabeller og diagrammer er hentet fra NIF sine årsrapporter og nøkkeltallrapport.

6.1 Medlemstall

Tabell 1:² oversikt over antall aktive medlemmer i Triatlonforbundet fra 1994 til 2017. Noen få årstall mangler, da jeg ikke fant tall fra disse årene (1995, 1998, 2000 og 2001).

Årstall	Antall idrettslag	Antall kvinner	Antall menn	Totalt antall aktive medlemmer
1994	2	3	69	72
1996		194	518	712
1997		199	576	775
1999		177	496	673
2002	37	204	784	988
2003	37	362	947	1309
2004	42	651	1225	1876
2005	51	488	880	1368
2006	52	714	1280	1994
2007	58	847	1538	2385
2008	76	1470	3490	4960
2009	83	1317	3572	4889
2010	64	604	1563	2167
2011	73	558	1323	1881
2012	86	763	1847	2610
2013	102	1001	2475	3476
2014	125	1360	3388	4748
2015	112	1798	4365	6163
2016	177	1643	3990	5633
2017	177	1803	3914	5717

² (Norges Idrettsforbund, 1994; Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité, 1996, 1997, 1999, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010; Norges Idrettsforbund, 2018a)

Figur 2:³ Diagram for å vise ett bilde av hvordan det totale antallet medlemmer i NTF har endret seg fra 1994 til 2017. Tall fra 1995, 1998, 2000 og 2001 mangler, derfor går det i null disse årene.

I 1994 ble Norges Triatlonforbund en del av Norges Idrettsforbund og det ble registrert få medlemmer, som vi kan se i tabellen og diagrammet. Disse tallene fra 1994 kan fravike litt fra det som faktisk stemte, siden de særforbundene som var nye dette året ikke hadde fått registrert alle medlemmene sine under NIF før statistikken ble publisert.

³ (Norges Idrettsforbund, 1994; Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité, 1996, 1997, 1999, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010; Norges Idrettsforbund, 2018a)

Av de 72 medlemmene som var registrert, var ingen under 17 år (Norges Idrettsforbund, 1994).

Videre kan vi se at medlemstallet var på en stødig kurs oppover fra 2001. Mest sannsynlig var det en jevn økning fra 1994, men med noen mangler i diagrammet er det vanskelig å si noe om. Fra 2002 til 2004 er det en nesten en fordobling av antall aktive medlemmer. Dette er den samme tidsperioden hvor Norseman hadde sin oppstart og ble arrangert som internasjonalt arrangement. Interessen for triatlon og Norseman var og er fortsatt stor i utlandet, og det kan ha smittet over på norske deltakere. At flere nordmenn skulle få øynene opp for triatlon og langdistanse triatlon var også noe av poenget med denne konkurransen (Norseman, u.å.). Det som også skjedde i 2000 (som jeg ikke har tall fra) og 2004, var at det var sommer OL med triatlon på programmet.

Noen år som skiller seg ut er årene fra 2008 til 2010. Her kan vi se at medlemstallet får en kraftig økning før det faller rett ned igjen. I forhold til disse årene har jeg forsøkt å finne ut om det skjedde noe spesielt. Det jeg mistenker har skjedd er at registreringen av aktive medlemmer har foregått på en annen måte i 2008 og 2009, men det står ikke noe notis om det i NIF sine årsrapporter. Fra 2011 steg medlemstallet igjen oppover, denne gangen med en ganske så bratt kurve. Fra og med 2011 til 2017 er det også gjort undersøkelser som viser at Norges Triatlonforbund var det særforbundet med størst medlemsvekst disse seks årene. Prosentvis var det en vekst på 204% totalt fra 2011 til 2017. Ifølge idrettsforbundet signaliserer en slik vekst at idretten klarer å fornye seg og tilpasse seg nye trender i samfunnet. Av særforbund som har størst vekst av antall voksne medlemmer, er det 17 forbund som har over 40% i vekst. Helt på toppen av listen ligger Norges Triatlonforbund med en vekst på hele 221% av voksne aktive medlemmer, de siste seks årene (Norges Idrettsforbund, 2018).

I løpet av de siste årene med denne store økningen av antall aktive medlemmer, har det også skjedd mye positivt som kan ha hatt medvirkning til økningen. I 2012 ble Ironman 70,3 Hugesund arrangert som det første Ironman arrangementet i Skandinavia (Vigestad, 2015). På elitenivå fikk Norge også den første pallplasseringen i WTS i 2015 og i 2016 den første triatleten til OL. De stadige gode resultatene til triatlonlandslaget har ført til at triatlon har fått økt medieoppmerksomhet og tv-tid i Norge (Stedding, 2018).

Til sammen har nok både de forskjellige arrangementene som blir arrangert i Norge, og eliteutøverene sine resultater sørget for mer kunnskap og interesse for triatlon. Mange av arrangementene får mye mediedekning, og det samme gjør eliteutøverene nå som Norge er en av de beste nasjonene i verden. Det er også mange andre faktorer som spiller inn på den generelle medlemsøkningen, slik som forbundets eget arbeid og forskjellige treningssamlinger i regi av forbundet og klubber.

6.2 Barn og unge

I årsrapportene til NIF er det en forskjell på oppføringen av aktivitetstall før og etter 1999. Frem til 1999 har tabellene med en oversikt over alder frem til 17 år. Senere har tabellene med oversikt over alder frem til 26 år. Derfor er mine tabeller nedenfor forskjellige fra hverandre. I den første tabellen skiller jeg mellom de som er under og over 17 år, mens jeg i den andre tabellen skiller mellom medlemmer under og over 26 år. Som jeg har nevnt tidligere, mangler jeg informasjon fra årene: 1995, 1998, 2000 og 2001 da tallene fra disse årene ikke ser ut til å ha blitt oppført i noen offentlige rapporter.

Tabell 2:⁴ oversikt over antall menn og kvinner over og under 17 år fra 1994 til 1999.

Årstall	Menn under 17år	Menn over 17år	Kvinner under 17år	Kvinner over 17år
1994	5	64	0	3
1996	55	463	28	166
1997	77	498	48	151
1999	45	451	27	150

⁴ (Norges Idrettsforbund, 1994; Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité, 1996, 1997,1999)

Tabell 3:⁵ oversikt over menn og kvinner over og under 26 år fra 2002 til 2017.

Årstall	Menn under 26år	Menn over 26år	Kvinner under 26år	Kvinner over 26år
2002	177	607	47	157
2003	328	619	127	235
2004	419	806	287	364
2005	393	488	266	222
2006	576	704	390	324
2007	709	829	455	392
2008	1484	2006	760	710
2009	1258	2314	587	730
2010	455	1108	256	348
2011	280	1043	185	373
2012	408	1439	238	525
2013	490	1985	299	702
2014	648	2740	389	971
2015	998	3367	583	1215
2016	912	3077	534	1111
2017	666	3248	499	1304

Blant barn fra 6-12år ligger Norges Triatlonforbund som nr. 3 av 13 særforbund som har en medlemsøkning på over 40% de siste seks årene. På listene over de særforbundene som har hatt størst vekst av antall aktive medlemmer blant unge og unge voksne, ligger Norges Triatlonforbund som nr. 2 totalt. Til sammenligning var Triatlonforbundet det forbundet med nest-minst antall medlemmer under 26 år i år 2000. Da var kun 11,5 % av triatlon sine aktive medlemmer under 26 år. Det betyr at det har blitt gjort en god jobb med å endre trenden og gjøre triatlon til en idrett som også tiltaler unge mennesker. (Norges Idrettsforbund, 2018; Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité, 2002).

Triatlonforbundet har også satset betydelig på ungdom innen elite. Derfor er de blant annet opptatt av at eliteutøvere skal delta på barne- og ungdomssamlinger, og at barn og unge skal ha gode treningstilbud og arrangementer lokalt (Norges Triatlonforbund, 2015). Betydningen av samlinger kommer frem i dette eksempelet om en junior som oppdaget triatlon gjennom en lokal treningssamling. I 2015 meldte hun seg på en treningssamling for triatlon. Da var hun 16 år og visste knapt hva triatlon var. På den tiden løp hun mye og hadde syklet en del, men svømming hadde hun ikke så mye erfaring med. På slutten av denne treningssamlingen ble det avholdt en konkurranse.

⁵ (Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, Norges Idrettsforbund, 2018a)

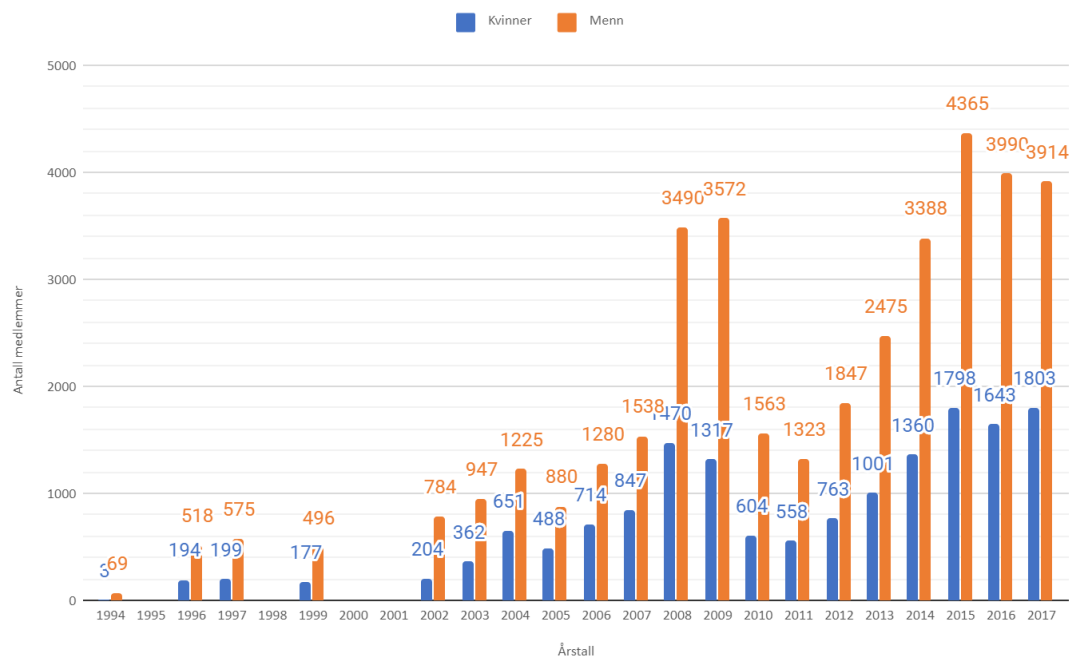
Dette ble hennes aller første konkurranse, som hun syntes var noe brutal fordi hun ikke var spesielt god til å svømme. Likevel var det noe ved triatlon som gjorde at hun etter dette ble medlem av Tønsberg Triatlonklubb, som er en klubb med godt ungdomsmiljø. Tønsberg Triatlonklubb er blant klubbene med flest deltakere i supersprinter og på treningsleirer for ungdom. Etter debuten har hun vært med på så mange samlinger som mulig og deltatt på flere konkurranser. Selv om hun ikke tror hun kommer til å bli verdens beste, fortsetter hun å trene ved siden av studiene hun nå tar i Bergen (Norges Triatlonforbund, 2018c).

Hun poengterer også at det er viktig at ungdommer kan bli med på samlinger og konkurranser uansett ambisjoner og prestasjonsnivå. Ungdomsmiljøet i triatlon er lite og det er derfor viktig at de får som driver med det er med på det sosiale. Derfor synes hun det er synd at noen ikke tørr å bli med fordi de er redde for å prestere dårlig. Triatlon er en idrett man kan starte med uansett alder. Selv begynte hun som 16 åring, noe som ville vært seint i de fleste andre idretter (Norges Triatlonforbund, 2018c).

6.3 *Kjønn*

I tillegg til å ha en god total medlemsvekst i forhold til andre idretter, er triatlon også en av idrettene med en høy andel kvinnelige medlemmer. Under har jeg laget et diagram og en tabell som viser kjønnsfordelingen blant de aktive medlemmene i Triatlonforbundet, basert på NIFs årsrapporter.

Aktivitetstall kvinner og menn

Figur 3:⁶ Diagrammet viser antall aktive kvinner og menn i NTF.

⁶ (Norges Idrettsforbund, 1994; Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité, 1996, 1997, 1999, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, Norges Idrettsforbund, 2018a)

Tabell 4:⁷ oversikt over hvor mange prosent kvinner og menn det totale aktivitetstallet i NTF består av.

Årstall	Prosentandel kvinner	Prosentandel menn
1994	4%	96%
1996	27%	73%
1997	26%	74%
1999	26%	74%
2002	21%	79%
2003	28%	72%
2004	35%	65%
2005	36%	64%
2006	36%	64%
2007	36%	64%
2008	30%	70%
2009	27%	73%
2010	28%	72%
2011	30%	70%
2012	29%	71%
2013	29%	71%
2014	29%	71%
2015	29%	71%
2016	29%	71%
2017	32%	68%

Som vi kan se både diagrammet og tabellen, består de aktive medlemmene i Triatlonforbundet av en del flere menn enn kvinner. I tabellen kan vi se at kvinnene utgjør godt under 50% av medlemmene, noe som er veldig lavt. Selv om den kvinnelige prosentandelen er lav, er den i idrettssammenheng ganske høy. Sammenlignet med de andre sær-idrettsforbundene er Triatlonforbundet en av de forbundene som ligger på den øvre delen av listen, med flest kvinnelige aktive medlemmer. Ifølge tilstandsrapporten fra år 2000 lå Triatlonforbundet på en 20. plass og i 2007 på en 21. plass av 56. forbund, på listen over hvor stor prosentandel kvinner hvert idrettsforbund har. Helt øverst lå rytterforbundet som i 2000 hadde 83% og i 2007: 87,6% kvinnelige aktive medlemmer. Det interessante med dette er at triatlon lenge har blitt betraktet som en tøff idrett hvor kvinner har kviet seg litt for deltakelse i konkurranser (dette kommer vi tilbake til litt senere i denne studien). Likevel viser altså tilstandsrapportene at triatlon er en av de idrettene i Norge med størst prosentvis andel aktive kvinner (Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité, 2002; Fasting & Sand, 2009).

⁷ (Norges Idrettsforbund, 1994; Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité, 1996, 1997, 1999, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010; Norges Idrettsforbund, 2018a)

Med denne kunnskapen kan man stille seg spørsmål om hvordan dette kan være tilfellet. Hvis vi igjen ser på hva triatlon er, så er det en idrett bestående av tre forskjellige idrettsgrener. Svømming, sykling og løping. To av disse idrettene har en høy prosentvis kvinnelig andel medlemmer. Ifølge tilstandsrapportene fra 2000 og 2007 hadde svømmeforbundet så vidt flere kvinnelige medlemmer enn mannlige. Friidrettsforbundet hadde over 40% kvinnelige medlemmer. Det betyr at både svømming og friidrett er to idretter som i Norge er blant de med flest kvinnelige aktive medlemmer. En av idrettene som ligger på motsatt side av skalaen, er sykling. I år 2000 bestod Norges Cykleforbund av 13,6% kvinner og hele 86,4% menn, og i 2007 var det 19,1% kvinner. Det betyr at sykling er en av de idrettene i Norge med færrest prosentvis aktive kvinnelige medlemmer (Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité, 2002; Fasting & Sand, 2009). Fordi triatlon består av tre grener hvor to av disse er blant idrettene med størst antall kvinnelige medlemmer i Norge, kan det tenkes at det er noe av grunnen til at triatlon er blant de idrettene som ligger godt an i forhold til antall kvinnelige aktive medlemmer.

6.4 Oppsummering

Tabellene og figurene gir en oversikt over aktive medlemmer fra da Triatlonforbundet ble et særforbund i 1994, frem til 2017. Medlemsoversikten over de aktive medlemmene i Triatlonforbundet viser at det for det meste har vært en jevn økning. I løpet av de siste seks årene har Triatlonforbundet vært det særforbundet med størst vekst blant aktive medlemmer. Den viktigste medlemsveksten har vært blant barn og unge. I 2000 var Triatlonforbundet ett av særforbundene med færrest aktive medlemmer under 26 år. I 2017 viste nye målinger at triatlon nå var en av særforbundene med størst vekst blant medlemmer under 26 år. Triatlon har klart å bevege seg fra å være en idrett med flest voksne medlemmer, til å bli en idrett som også interesserer barn, unge og unge voksne.

Triatlon var til å starte med en idrett som ofte ble betraktet som en tøff idrett for modige menn. I begynnelsen var det derfor ikke mange kvinnelige deltakere i arrangementene med langdistanse. På tross av denne starten, viser tall fra 1994 frem til 2017 at triatlon er en av de særforbundene som har mange aktive kvinnelige medlemmer, sammenlignet med andre særforbund. Noe av grunnen til dette kan tenkes å være fordi triatlon består av tre idrettsgrener, hvor både Svømmeforbundet og Friidrettsforbundet har en høy

prosentandel kvinnelige medlemmer. Samtidig ble det også ganske tidlig arrangert flere konkurranser med kortere distanser.

7. Er triatlon ekstremt, eller er det en idrett for alle?

I forrige kapittel så vi på hvem triatletene er fordelt på alder og kjønn. I dette kapittelet kommer vi til å se nærmere på hvem det er som utgjør tallene i figurene og tabellene. Ved å lese gjennom en solid mengde artikler som omhandler konkurranser i triatlon, er det en ting som har fanget oppmerksomheten min. Det er at man nesten utelukkende kan dele artiklene inn i to forskjellige bunker. Den ene bunken består av artikler som beskriver triatlon som en ekstrem idrett. Den andre fremstiller triatlon som en idrett for alle. Synet journalistene og samfunnet har på triatlon er med andre ord splittet til to ytterpunkter. Forbundet selv ønsker at triatlon skal bli sett på som en folkesport, så de heller mot at triatlon skal være en idrett for såkalt alle. Fordi det er en så stor forskjell på de to ytterpunktene «ekstremsport» og «idrett for alle», vil jeg derfor undersøke dette nærmere samtidig som jeg ser på hvem det er som driver med triatlon. Hvordan samfunnet ser på triatlon og hvem det er som driver med triatlon henger sammen med hverandre.

Tidligere har jeg nevnt konkurranser som Oslo Triatlon, Ironman og Norseman. Alle disse tre konkurransene går ut på det samme, men forskjellen er likevel betydelig. Oslo Triatlon har forskjellige distanser slik at det skal være mulig for forskjellige aldersgrupper og for folk på forskjellig fysisk nivå å delta. Ironman og Norseman er to konkurranser med lik distanse, men på tross av det er det også forskjeller. Ironman blir som regel sett på som en ekstrem konkurranse på bakgrunn av distansene. Norseman regnes som verdens hardeste triatlon med Ironman distanse, og som ett av verdens hardeste endags idrettskonkurranser. Bakgrunnen for at Norseman blir sett på som en av de største idrettsutfordringene i verden, er på grunn av den ekstremt utfordrende løypetraseen og den psykiske påkjenningen man blir utsatt for under deltakelse. Deltakelse i en så utfordrende konkurranse krever også at man har lagt ned ekstremt mange treningstimer (Pettersen, 2012). Med så store forskjeller på konkurransene er det kanskje ikke så merkelig at det skapes forskjellige oppfatninger av hva triatlon er og hvem det er for.

7.1 Hva er ekstrem sport?

Ekstrem sport er idrett eller fritidsaktiviteter hvor fysiske grenser blir tøyd og skaderisikoen er relativt stor. Utøverne må ofte vise mot og være villig til å eksponere seg selv for farer. Noen idretter som regnes som ekstrem sport er: fallskjermhopping, fjellklatring, frikjøring på ski og snøbrett, motocross, elvepadling, osv. Konkurranser som er kjent for å være ekstreme er X-Games og konkurranser under Ekstrem sportveko på Voss (Ekstrem sportveko, u.å.). Triatlon nevnes ikke som et eksempel på ekstrem sport. Å skille mellom ekstrem sport og hva som ikke er ekstrem sport kan være vanskelig. Idretter som ikke er ekstreme, er som regel «normale» eller tradisjonelle idretter uten stor risiko for skader eller livsfarlige situasjoner. Mens ekstrem sport er utradisjonell idrett, utført i naturlige omgivelser med høy risiko for skader og livsfarlige utfall. I og med at det ikke finnes en helt klar definisjon på ekstrem sport, kan alternativ idrett, høyrisiko-idrett, action og livsstilsidretter ofte bli sett på som ekstrem sport. Å utøve ekstrem sport kan for mange være en tilnærming til selvrealisering, selvtilit og kunsten av å leve i øyeblikket. Triatlon er en idrett hvor enkelte konkurranser har ekstreme lengder og traseer. Derfor regner jeg disse langdistanse triatlonene som ekstrem sport, på samme måte som at ultraløp ofte blir kalt for ekstrem løp (Cohen, Baluch & Duffy, 2018).

7.2 Hva er idrett for alle og folkeidrett?

Siden triatlon blir fremstilt som en idrett for alle og Triatlonforbundet har en visjon om at «triatlon skal være en folkesport som er attraktiv for alle barn, unge og voksne» (Norges Triatlonforbund, 2015, s.2), vil jeg utrede hva «idrett for alle» og «folkesport» betyr. NIF sin visjon går ut på noe av det samme (Idretts glede for alle). For å lykkes med dette vil NIF «arbeide for at alle mennesker gis mulighet til å utøve idrett ut fra sine ønsker og behov, og uten å bli utsatt for usaklig og uforholdsmessig forskjellsbehandling» (Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité, u.å.). Med dette kan vi si at «idrett for alle» er idrett der alle skal ha mulighet til å delta uansett alder, kjønn, funksjonshemninger, etnisk bakgrunn, økonomisk kapital, osv. Når folkesport nevnes tenker folk flest på en idrett/aktivitet som er både svært utbredt og populær. (Folkesport, u.å.). Selv om ordet tidligere har blitt forbundet med konkurransefrie arrangementer, kan folkesport også være populære idretter med tilhørende konkurranser. Eksempel på slike idretter skiløp, svømming og sykling (Nordli, 2013). Å definere triatlon som en idrett for alle er vanskelig med tanke på at det er så stor

forskjell på konkurransene. Men enkelte konkurranser som sprint, stafett og normaldistanse gir flere mulighet til å delta.

7.3 Hvilke egenskaper har de norske triatletene?

Om man undersøker hvem det er som driver med triatlon, er noe av de første som dukker opp den stereotypiske «stålmannen» som skal gjennomføre Norseman. Det andre man får opp er at triatlon er for alle. Til å starte med var triatlon en idrett med lange distanser. Norsk Super Triatlon i Hof i Vestfold hadde fulldistanse Ironman og Oslo Triatlon hadde halvdistanse. Dette er lange distanser og Aftenpostens journalister lot ikke den nye idretten gå stille forbi. Triatlon sine arrangementer ble fremstilt som konkurranser for modige menn og selvplagere med stålkondis. Her må det nevnes at når de første konkurransene ble arrangert i Norge, var det som regel flest menn som stilte til start. Om beskrivelsene av triatlon kunne ha en medvirkning til at det var flest menn som deltok i triatlon skal man ikke se helt bort ifra. Artiklene om konkurransene kan derfor ha vært med på å skape en forventning om at dette var en idrett for modige menn (Fleime, 1984).

Som nevnt tidligere under avsnittet «Oslo Triatlon», valgte arrangøren allerede etter to år å arrangere en kortere variant av konkurransen. Dette ble gjort nettopp for å få flere til å prøve triatlon i 1985 (Bugge, 1984). I 1988 fulgte arrangørene bak Norsk Super Triatlon etter, og arrangerte Norsk Mini Triatlon for første gang. Norsk Mini Triatlon hadde OL-distansen. I og med at flere valgte å arrangere kortere distanser, kan det bety at arrangørene hadde et felles ønske om at triatlon skulle være for flere enn kun de aller tøffeste. På tross av at det ble arrangert en kortere versjon i Hof i Vestfold, kan det se ut som om enkelte fortsatt lot seg skremme av triatlon. Aftenposten hadde denne beskrivelsen: «Foreløpig ser det ut til at jentene lar seg skremme litt av denne tøffe sporten. Bare fire damer er påmeldt i hver av de to konkurransene» (Hole, 1988, «Årets lengste mesterskap»). På tross av at det ble arrangert kortere triatlonkonkurranser, ble idretten fortsatt beskrevet som en tøff idrett som kunne skremme den enkelte fra deltakelse. Dette er noe som går igjen i dag, bare at nå er det ikke nødvendigvis selve idretten som bli beskrevet som tøff, men enkelte konkurranser. Disse konkurransene er slik som Ironman, eller andre lange konkurranser med hard løypeprofil og Ironman distanse. Utøvere som deltar i konkurransene som blir beskrevet med ord som «ekstreme» og «tøffe», er ofte personer som går under beskrivelsen «supermosjonist»

eller «seriøse mosjonister». (Wilhelmsen, 2018; Stebbins, 2007). Utøvere som deltar i kortere distanser, er ofte personer som bruker triatlon som trening eller som et engangsprosjekt. Noen av disse triatletene er også meget seriøse med tiden de bruker på triatlon som fritidsaktivitet. En annen gruppe utøvere som har blomstret opp i løpet av de siste årene, er eliteutøverene. Dette er utøvere som ofte satser aller mest på Olympisk distanse og som ikke lenger har triatlon som en fritidsaktivitet, men som en jobb.

7.3.1 De profesjonelle triatletene

De profesjonelle triatletene er på elitelandslaget og driver derfor ikke med triatlon kun som en aktivitet på fritiden, men som en betalt jobb. Robert A. Stebbins definerer det å være profesjonell med at man er avhengig av inntekten fra aktiviteten man driver med. Den samme aktiviteten andre har som en fritids aktivitet uten godtgjørelse. En profesjonell utøver har en gang vært en amatør som har hatt som mål å kunne skape en karriere ut av det. I disse tilfellene trenger ikke amatøren å ha vært en seriøs triatlet som har satset på langdistanse, men for eksempel en junior som satset på olympisk distanse (Stebbins, 2007).

Det tok litt tid før norske eliteutøvere klarte å hevde seg internasjonalt, men i 2016 fikk Norge sin aller første triatlonutøver til OL i Rio de Janeiro, Brasil. Tidligere har jeg nevnt at denne utøveren var Kristian Blummenfelt. Da han deltok i OL oppfylte han med det ett av målene til Norges triatlonforbund, at Norge skulle ha en deltaker i triatlon i OL 2016. I 2017 tok Blummenfelt flere topp tre-plasseringer i WTS (World Triathlon Series, også kalt verdensmesterskapet i triatlon), som gav han en 3.plass totalt i VM. Med denne prestasjonen klarte han i løpet av to år å jobbe seg opp fra 54.plass til 3.plass på verdensranking (Sæther, 2017).

På en måte kan man si at Blummenfelt ble en form for ledestjerne da han i 2015 viste seg frem som profesjonell utøver i WTS og klarte å kvalifisere seg til OL i 2016. Han ble den aller første nordmannen i eliten internasjonalt. Etter at Blummenfelt viste at Norge også er en nasjon i toppen i triatlon, fikk han etter hvert flere norske kollegaer i eliten. 2018 skulle vise seg å bli historisk for norsk triatlon og for WTS. Etter en litt mislykket start i WTS, ble den andre konkurransen, som ble avholdt i Bermuda, mye bedre. For første gang i historien kom tre personer fra samme nasjon på pallen i WTS. De tre på pallen var Casper Stornes, Kristian Blummenfelt og Gustav Iden. Ikke bare

var det første gang pallen ble tapetsert av utøvere fra samme nasjon, men det var også første gang i historien at en nordmann kom først i mål i et verdensserieløp (WTS). Frem til sesongen 2018 var Blummenfelt praktisk talt den eneste nordmannen i verdenstoppen, men to år etter OL-debuten fikk vi altså tre herrer i verdenstoppen. Resultatene i 2018 gjorde Norge til en av verdens beste herrenasjoner i triatlon (Stedding, 2018; International Triathlon Union, u.å.).

Blant de profesjonelle norske triatletene, altså utøvere på elitelandslaget, har det utviklet seg mildt sagt raskt på herresiden. Fra ingen utøvere til tre i verdenstoppen i løpet av ca. fire år. Det som gjenspeiler seg også blant de profesjonelle, er mangelen på kvinnelige eliteutøvere. Som jeg har nevnt tidligere er triatlon en av idrettene som har mange kvinnelige medlemmer i forhold til andre idretter i Norge. Problemet er at mange av disse medlemmene kvier seg for å delta i konkurranser. Dette har spesielt vært gjeldende for langdistanse triatlon (de ekstreme konkurransene). Landslagene for 2019 består av fire herrer og en kvinne på worldcuplandslaget, på europacuplandslaget er det to herrer og en kvinne, og på juniorlandslaget er det tre herrer. Det vil si det totalt (inkludert juniorlandslaget) er ni herrer og to kvinner (Norges Triatlonforbund, u.å.d). I april 2019 klarte enda en kvinne å kvalifisere seg til landslaget, så da ble det tre kvinner (Norges Triatlonforbund, u.å.e).

På kvinnesiden var Lotte Miller lenge den eneste utøveren på det norske elitelandslaget. Før hun ble triatlet, drev hun med svømming. Da hun var 12-13 år var hun elitesvømmer, men syntes også det var gøy med alternative treningsøker. Det førte til at hun i 2010 ble invitert med på en triatlonsamling i Oslo sammen med ungdom fra ulike idretter. I begynnelsen følte hun at triatlon var utenfor hennes komfortsone. Likevel fortsatte hun med triatlon, som endte med deltakelse i noen nordiske og europeiske konkurranser hvor hun fikk veldig gode resultater. Fra 2012 begynte hun å identifisere seg som triatlet (Norges Triatlonforbund, 2018b). Når hun beskriver hvordan det er å være jente som driver med triatlon, trekker hun frem at det er spesielt fordi triatlon ofte blir forbundet med maskuline kvaliteter. «Fordi du driver med en så ekstrem idrett, er det noen som setter deg i bås, vekk fra andre jenter. Du skiller deg litt ut i jentegjengen» (Norges Triatlonforbund, 2018b, setning 5). Derfor skjønner hun hvorfor triatlon for noen jenter kan være en skremmende idrett. Siden Lotte Miller lenge var den eneste jenta på det norske elitelandslaget, ble hun godt kjent med mange av de andre

kvinnelige eliteutøverene fra forskjellige nasjoner. De hun har blitt best kjent med, er de som også er fra land med få kvinner på landslaget. Jentene i det Norske triatlonmiljøet har hun derimot ikke så mye kontakt med. Selv tror hun det er fordi hun har et større prestasjonsfokus, er målrettet og egoistisk, slik at det blir vanskelig å bygge vennskap. Det at hun er eldre og eliteutøver, kan også være en grunn til at de andre jentene ikke tør ta initiativ til å bli kjent (Norges Triatlonforbund, 2018b).

Selv om det ikke er mange kvinnelige utøvere på elitelandslaget, gjør Norge det bra også på kvinnesiden. Totalt i verdensserien 2018 ble det til slutt en 17.plass. Det vil si at Miller sammenlagt er blant topp 20 i verden (International Triathlon Union, u.å.). Norge hevder seg derfor i verdenstoppen både på herresiden og kvinnesiden.

Det er ikke lenge siden Miller ikke lenger var den eneste kvinnelige utøveren på seniorlandslaget (elitelaget). I desember 2018 klarte 19 åringen Solveig Natvig Løvseth kravene for landslagsuttak. 13.desember var dagen da det ble vedtatt at hun skulle bli en del av Europacuplaget. Akkurat som Lotte Miller, drev Løvseth med svømming tidligere. Som 15 åring hadde hun lite framgang på tross av den store treningsmengden hun la ned, noe som ga lite motivasjon. Det var da treneren i Trondheim Svømme- og Livredningsklubb foreslo at hun kunne prøve triatlon. I utgangspunktet var hun skeptisk til forslaget, men valgte likevel å prøve (Dahl, 2016; Norges Triatlonforbund, u.å.d). At både Miller og Natvig Løvseth har drevet med svømming tidligere, er ikke så overraskende. Ofte har både seriøse triatleter og profesjonelle triatleter drevet med en annen utholdhetsidrett før overgangen til triatlon. Triatlon består blant annet av svømming, og svømming er en av de få idrettene hvor vi vet at over 50% av medlemmene var kvinner i 2007 (Fasting & Sand, 2009).

Akkurat som mange andre kvinnelige triatleter, er ikke Natvig Løvseth heller så interessert i de ekstreme konkurransene. Det hun liker aller best er derfor sprint og normaldistanse (Norges Triatlonforbund, u.å.d). I slutten av april 2019 ble det norske landslaget styrket med enda kvinnelig utøver, Stine Dale. Stine Dale har akkurat som Miller og Natvig Løvseth drevet med svømming før triatlon (Norges Triatlonforbund, u.å.e).

7.3.2 Serielle mosjonister

En supermosjonist er en seriøs mosjonist som gjerne trener to-sifret antall timer i uken. Mange seriøse mosjonister er godt etablerte voksne mennesker med familie og fulltids jobb. Disse menneskene sjonglerer derfor et vanlig liv, samtidig som de setter trening høyt og nesten trener like mye som toppidrettsutøvere. Mange av disse utøverne har spesifikke konkurranser som mål for treningen. Denne typen mosjonister bruker derfor sin fritid til å trene seriøst, for å oppnå ett videre mål med treningen. Jeg har valgt å kalle seriøse mosjonister som driver med triatlon for *serielle triatleter* (Wilhelmsen, 2018)

Personer som går under kategorien *serielle triatleter*, er det Stebbins kaller for amatører i sin teori om bruken av fritid. De trener hardt og nesten like mye som en toppidrettsutøver, samtidig som de har en vanlig jobb ved siden av livet som triatlet. Fordi de fleste av disse mosjonistene er over 30 år, har mange også en familie i tillegg til jobben og treningen. Selv om triatlon er en ubetalt fritidsaktivitet for disse utøverne, er det like fullt en aktivitet som blir tatt høyest seriøst. Serielle triatleter er derfor utøvere som bruker fritiden sin seriøst (Stebbins, 2007).

Triatlon skiller seg fra de fleste andre idretter, fordi man nesten uansett alder kan satse på idretten. Dette kan være veldig forlokkende for en seriøs mosjonist, og skaper en enda større grunn til å bruke tiden seriøst på triatlon. Er du en 50 år gammel triatlet er det ikke for sent å satse mot VM. Da mer spesifikt VM i Ironman som hvert år er på Hawaii. I triatlon er det som regel aldersinndelte klasser, og det gjelder også VM på Hawaii (Ironman). For å kvalifisere seg til VM på Hawaii, må man delta i kvalifiseringsrennene og få ett godt resultat der. Kvalifiseringsrennene er andre utvalgte Ironman konkurranser. Gjør man det bra i sin egen aldersklasse, kan man få tilbudet om å delta i verdensmesterskapet i Ironman på Hawaii. Hvis man får tilbudet, må man ha pengene klare, for påmeldingsavgiften er på rundt 10 000 NOK som man må betale med en gang. På tross av påmeldingsavgiften som må betales hvis man kvalifiserer seg, er det mange norske triatleter som både har hatt og har som mål å kvalifisere seg til verdensmesterskapet i Ironman på Hawaii (Klevrud, 2017).

Da jeg undersøkte avisartikler jeg fant om norske triatleter, var flere av dem om personer som satser mot VM på Hawaii eller som allerede har klart å kvalifisere seg.

Eksempelvis er det en artikkel fra Oppland Arbeiderblad med tittelen «Klar for den ultimate utfordringen» (Klevrud, 2017), som handler om Vidar fra Gjøvik, som var 48 år i 2017 da han var kvalifisert til VM på Hawaii. Før dette drev han med langdistanse både i form av løp og langrenn, og i 2008 vant han Fjellmaraton. For Vidar gikk det fra maraton til triatlon, og i 2012 fullførte han Norseman Xtreme Triathlon. Men både han og faren hadde hele tiden en drøm om å en gang delta i Ironman på Hawaii. Så i 2016 bestemte han seg for å satse mot det. Med 775 treningstimer det siste året, og en forståelsesfull familie kunne de sette kursen mot Hawaii i oktober 2017 (Klevrud, 2017).

Et annet eksempel på en som satset mot VM er en av grunnleggerne av triatlon klubber Team NorvNes, Stian 32 år. Noe av bakgrunnen for Stian sin deltakelse i Ironman, er at han tidligere hadde en mer usunn livsstil. Helt til han i 2010 ble utfordret av en venn til å delta i Birkebeinerrennet. Det ble starten på en totalforandring og en livsstilsendring med mer trening og vektnedgang. Etter deltakelsen ble triatlon det neste, og i 2015 ble han nummer fem i Austria Extreme Triathlon. Plasseringen han fikk der viste at han var blant de beste ekstrem-triatletene og ga motivasjon til å satse på en treåring plan mot VM i Ironman på Hawaii 2018 (Spaberg, 2015).

Felles for de fleste seriøse triatletene er at de som oftest trener mot de ekstreme konkurransene. Slik som eksemplene over, hvor det satses mot VM i Ironman. Fordi man har mulighet til å kvalifisere seg til VM i nesten alle aldre, gjør dette at de seriøse triatletene tar treningen enda mer seriøst. Et annet mål mange av disse seriøse triatletene har som også er noe av det gjeveste, er å bli en del av triatletene med sort finisher t-skjorte. En slik t-skjorte får man ved å fullføre en Ironman eller Norseman. Det aller største er å bli en av de 160 deltakerne som får sort finisher t-skjorte, etter å ha fullført Norseman og kommet i mål på Gaustatoppen. Denne t-skjorten symboliserer at man har fullført verdens hardeste triatlon. De siste 100 deltakerne som ikke får fullføre på Gaustatoppen, fullfører ved Gaustablikk. Ved å fullføre ved Gaustablikk oppnår man en hvit t-skjorte. T-skjortene ender på denne måten opp med å symbolisere en forskjell på de som klarte å fullføre, og de som ikke var raske nok til å fullføre på toppen av fjellet (Haukali, 2017). T-skjorten kan være en måte å assosiere seg med andre triatleter som har oppnådd det samme som en selv.

Selv om de aller fleste seriøse triatletene er over 30 år og driver med langdistanse, finnes det selvfølgelig unntak. Det finnes selvfølgelig også seriøse mosjonister som driver med kortere distanser, og det finnes triatleter som er yngre enn 30 år. En av utøverne er 27 år gamle Lars Christian Vold. Han driver riktig nok også med langdistanse triatlon og er helt i toppen i disse ekstreme konkurransene. Vold trener så mye at han har omtrent like mange treningstimer som langrennsløper Martin Johnsrud Sundby (ca.1300 timer i året). Det vil si at Vold trener like mye som en toppidrettsutøver. Tidligere har Lars Christian Vold drevet med blant annet roing, langrenn og skiskyting, i tillegg var han fallskjermjeger i militæret da han deltok i Norseman for første gang. For Vold var deltakelsen i Norseman egentlig kun engangsgreie, altså ett engangsprosjekt. Etter deltakelsen viste det seg at det ikke lenger ble ett engangsprosjekt, men noe han hadde lyst til å fortsette med. Han bestemte seg for at han skulle komme i verdenstoppen i langdistanse triatlon, altså bli en seriøs triatlet. Det har resultert i at han har vunnet blant annet Ironman på Lanzarote og Norseman 2017. Noe av det som holder motivasjonen oppe for Vold, er at triatlon består av tre forskjellige grener slik at han alltid finner noe å bli bedre på, og ikke blir lei av treningen (Aakre & Nøss, 2015; Godø, 2017; Stebbins, 2007).

Det finnes mange eksempler på utøvere som har drevet aktivt med en annen idrett, men som tester triatlon og etter hvert får lyst til å prøve seg på det aller hardeste, Norseman Xtreme Triathlon. Tom Remman, 49 år, har på lik linje med Lars Christian Vold deltatt i Norseman mange ganger og vunnet én gang. Seieren var i 2009. Også han drev med en annen idrett tidligere, svømming. Mange av de seriøse triatletene som begynner med triatlon litt «sent» i livet, har drevet med utholdenhetsidretter i noen år før de ønsker å prøve noe nytt. De fleste har derfor ett godt treningsgrunnlag før de begynner med triatlon, eller deltar i en triatlon-konkurrans. Ofte har disse utøverne vært seriøse mosjonister lenge før de blir seriøse triatleter. Tom Remman ønsket selv å gjøre noe mer enn å svømme. Da mosjonsbølgen og triatlon kom til Norge på 80-tallet, ble Oslo Triatlon begynnelsen for Remman. Etter det ble det bare mer triatlon. Han er enda ett eksempel på en seriøs triatlet med familieliv, fastjobb og like mange treningstimer som en toppidrettsutøver (Røed, 2010).

Som eksemplene tilsier, er mange av de norske triatletene som driver med ekstrem-triatlon, altså langdistanse triatlon, seriøse utøvere. De aller fleste av disse utøverne er

mannlige triatleter, men det blir stadig med flere kvinner og det blir gjort tiltak for å få enda flere kvinner til å delta i konkurransene. I en artikkel fra Finansavisen i 2016 var det ett intervju med to av Norges beste triatleter, Charlotte Knudsen og Charlotte Kunz. De ønsket da å avkrefte at triatlon kun er ekstremt og formidle at triatlon ikke kun består av konkurranser som Ironman og Norseman Xtreme Triathlon. Selv om de selv er seriøse triatleter som trener mye og har flere gode resultater, syntes de det hadde vært positivt om terskelen for å delta i triatlon hadde blitt enda litt lavere. De synes det er viktig at å huske at triatlon også består av korte distanser og at man ikke nødvendigvis trenger å bruke masse penger på utstyr. Nå selges det mere utstyr i diverse sportsbutikker, som gjør at utvalget blir større og man ikke trenger kjøpe det dyreste. Oslo Triatlon er ett eksempel på en konkurranse med forskjellige distanser, hvor mange deltar for å få en morsom utfordring. Der kan man også se stor variasjon i hvor bra utstyr forskjellige deltakere har (Fuller, 2016).

Tiltak som blir gjort er blant annet egne treningssamlinger for damer. I 2017 ble det blant annet arrangert en samling i Tønsberg med tre kvinnelige triatleter som arrangører. Over 40 deltakere meldte seg på og alderen strakk seg fra 14 til 65 år, med alt fra nybegynnere til Norseman-utøvere. Håpet for samlingen er at flere damer skal våge å prøve triatlon. I Tønsberg Triathlonklubb var det i 2017 rundt 240 medlemmer, og av disse var det omtrent 70 kvinner. Av de 70 kvinnene er ikke flere enn rundt 20 av dem aktive. Derfor håper de at terskelen for å delta på trening og i konkurranser skal synke ved å lage noen jentefellesskap. Fellesskap kan bidra til utveksling av erfaringer, å ufarliggjøre konkurranser og senke prestasjonsangsten. Ideen til en egen samling for damer kom da en av arrangørene selv var på en triatlon-samling året før. Der kom hun i snakk med eliteutøveren Lotte Miller, som syntes noe burde bli arrangert for jentene i triatlon. Det er nemlig mange jenter som trener mye, men som ikke tørr å kaste seg ut i konkurranse (Lysne, 2017).

7.3.3 Triatlon som et treningsmål

Sammen med den gradvise etableringen av enda flere konkurranser og flere typer distanser, åpnet det rom for at flere kunne prøve seg på triatlon. Som nevnt var de første arrangørene av triatlon-konkurranser tidlig ute med å legge til flere kortere distanser for å få med flere. Oslo Triatlon var en av disse. I 1989 gikk de ut med at man overhodet ikke måtte være «jernmenneske» for å kunne delta i triatlon, da spesielt ikke i Oslo

Triatlon. Nytt for det året var at det også ble avholdt en egen trimklasse, hvor nybegynnere og mosjonister kunne prøve kombinasjonen av de tre forskjellige idrettene. Distansen var 200 meter svømming, 9 km sykling og 3 km løping (Aftenposten, 1989). I en utgave av Aftenposten fra 1994 kunne man lese at et vanlig triatlonstevne ikke lenger var den absolutte styrkeprøven slik den hadde vært før. På grunn av de reduserte distansene virket ikke lenger triatlon lenger så avskrekkende (Risvand, 1994). Mange av arrangørene var altså ute etter å gjøre triatlon mer tilgjengelig, slik at det ikke kun skulle bli en idrett for de mest seriøse og ekstreme utøverne.

At triatlon ikke kun er for «jernmenn», er det mange som er enige i. Blant annet Morten og Henrik, som sammen med noen venner stiftet Asker triathlon klubb. Morten mener det kun er en myte at triatlon er hardt, langt og brutalt. Han synes ikke alder og utgangspunkt spiller noen stor rolle, fordi triatlon passer for alle. Det som spiller en rolle er hvilke ambisjoner man har i forhold til tidsbruken under konkurranse, men alle kan klare å gjennomføre en konkurranse. Hvis man er nybegynner anbefaler han å prøve sprintdistansen. Dette er en morsom distanse man for eksempel kan gjøre med venner. I 2012 bestod for øvrig klubben av 60 medlemmer hvor av 35% av disse var kvinner, noe som gledet klubbens initiativtakere. De synes det er gøy at flere jenter oppdager triatlon (Øverbye, 2012).

Triatlon er altså ikke kun en idrett for seriøse mosjonister som vil gjøre noe ekstremt, men også for alle som liker en utfordring og å holde seg i god form. Dette er en utvikling som har skjedd etter hvert som triatlon har blitt mer kjent og akseptert som en idrett også nybegynnere kan ta fatt på, enten de ønsker å ha det som en hobby eller ett engangsprosjekt. De som har triatlon som en hobby er ofte utøvere som er seriøse, men ikke på samme nivå som de seriøse mosjonistene. Disse triatletene er ikke nødvendigvis så opptatt av å delta i konkurranser, men hvis de deltar er det som regel i korte distanser som sprint.

Triatlon blir ofte brukt som ett treningsmål for å komme i form. Noen av utøverne som har triatlon som ett treningsmål for å komme i form, er i gang med en livsstilsendring. Blant disse utøverne har vi de som kun deltar denne ene gangen, og de som blir «bitt av triatlon-basillen» hvor den ene konkurransen ble starten på flere. Mange av de som blir avhengige av triatlon etter å ha deltatt i en konkurranse som ett engangsprosjekt,

utvikler seg til å bli seriøse triatleter. Spesielt hvis det er langdistanse triatlon de ender opp med å trene mot (Stebbins, 2007).

I en utgave av Budstikka fra 2012 står det om Erik på 33 år, som hadde endret livsstilen sin i løpet av de siste to årene. Det langsiktige målet for å fortsette å trene og komme i bedre form var gjennomføring av Oslo Triatlon. Distansen han var påmeldt var Olympisk distanse og hvis han klarte å gjennomføre på under 3 timer, ville han aldri gjøre det igjen (Øverbye, 2012). Det er et typisk tilfelle hvor triatlon kun er et prosjekt for å komme i bedre form, hvor man egentlig ikke har noe ønske om å drive med idretten i seg selv. I Fredriksstad Blad kunne man lese om et lignende tilfelle, med Ole-Jacob 49 år. Da dressen ikke passet lenger brukte han konkurranser som mål for å få en bedre fysisk helse. Først ble det halvmaraton, som førte til mer motivasjon og lyst til å få enda bedre livskvalitet. Så ble det triatlon. Da Østfold Triathlon var nyetablert fikk Ole-Jacob mulighet til å bli med på ett spesialdesignet treningsopplegg. Dette ble starten på triatlonlivet og førte etter hvert videre til deltakelse i Norseman, hvor målet ikke var å vinne konkurransen, men å vinne over seg selv (Syversen, 2013). Ole-Jacob er et godt eksempel på en utøver som ønsker flere utfordringer på veien mot en livsstilsendring, hvor han tilslutt endte opp med å bli «bitt av triatlon-basillen».

Når triatlon blir ett treningsmål for utøveren, kan man si at det blir en form for prosjektbasert fritidsaktivitet. Da bruker utøveren fritiden på å planlegge frem mot gjennomføringen av en triatlonkonkurranse. Treningen frem mot målet, er som regel planlagt nøye for å klare målsettingen. I eksemplene over er målet å delta i en triatlonkonkurranse, samtidig som man endrer livsstilen gradvis. Selv om mange som har ett prosjekt kun gjør det en gang, finnes det unntak. Som i eksemplene er det noen som får lyst til å fortsette med triatlon etter at de har gjennomført målet som var deltakelse i en konkurranse. I disse tilfellene viser det seg at utøveren synes aktiviteten var så attraktiv at man ønsker å fortsette med den som en mer seriøs aktivitet. Da går man fra å ha en prosjektbasert aktivitet på fritiden, til enten å ha aktiviteten videre som hobby eller som en seriøs fritidsaktivitet (Stebbins, 2007).

7.4 Oppsummering

Noen ser på triatlon som en ekstrem idrett, andre ser på triatlon som en idrett for alle. Fordi idretten består av konkurranser med stor forskjell på distanser og løypetrase, kan

triatlon vurderes som begge deler. Langdistanser kan regnes som ekstremспорт på grunn av den ekstreme lengden og varigheten på konkurransen. Enkelte langdistanser har også en krevende løypetrase, slik som Norseman. Andre konkurranser har kortere distanser, slik at de aller fleste klarer å delta. Så lenge man behersker de tre forskjellige idrettsgrenene triatlon består av. På samme måte som at det er stor forskjell på konkurransene, er det også forskjell på de norske triatletene.

De norske triatletene kan hovedsakelig deles inn i tre forskjellige kategorier. De profesjonelle triatletene, de seriøse mosjonistene og mosjonister med triatlon som treningsmål. Disse kategoriene består av forskjellige typer triatleter som på hver sin måte disponerer fritiden sin på triatlon. Med unntak fra de profesjonelle triatletene på elitelandslaget som får betalt for aktiviteten og ikke lenger kun har det som en fritidsaktivitet.

8. Konklusjon

Hensikten med denne studien har vært å finne ut mer om hvordan triatlon har utviklet seg som idrett her i Norge, med hovedvekt på etablering og hvem triatletene er.

Resultatene i undersøkelsen av hvem de norske triatletene er har blitt koblet opp mot det teoretiske rammeverket om bruken av fritid. I dette kapittelet vil jeg gi en oppsummering av sentrale funn og forsøke å gi et svar på problemstillingene jeg har stilt.

Hvordan har triatlon etablert seg som idrett i Norge?

Med denne problemstillingen har jeg forsøkt å få innsikt i triatlon sin historie i Norge for å få svar på hvordan idretten har etablert seg med årene. Da triatlon for første gang ble arrangert i Norge i 1983, hadde «joggebølgen» allerede pågått i noen få år. Det vil si at det å mosjonere og delta i løpskonkurranser for mange hadde blitt en del av fritiden. At det allerede var en mosjonsbølge som hadde vart i noen år, tror jeg var av stor betydning for triatlon sin oppstart som ny idrett i Norge. Da Oslo triatlon ble avholdt, må vi huske at triatlon var et helt nytt fenomen i Norge. Derfor ble Oslo triatlon det aller første møtet mange nordmenn hadde med triatlon. Med mindre man selv hadde deltatt i ett triatlon i utlandet eller hørt mye om triatlon fra USA. Så uten en allerede eksisterende interesse for mosjon, er det ikke sikkert det hadde vært interesse for verken å arrangere eller delta i Oslo triatlon. Det andre poenget som er viktig her er at mosjonsbølgen allerede hadde vart i noen år. Det betyr at noen mosjonister kanskje var på tampen til å finne seg en ny fritidsaktivitet. Jeg tror derfor at triatlon fikk sin oppstart i Norge, akkurat da det var behov for det.

I begynnelsen ble triatlon introdusert som en idrett i Norge gjennom konkurranser. Oslo triatlon var den aller første konkurransen. Etter den ble det raskt arrangert mange flere konkurranser i triatlon. Dette var ett tegn på at interessen for triatlon var til stede og det samme var behovet for et eget forbund. I 1985 ble Norges triatlonforbund etablert, og man kan med det si at triatlon hadde etablert seg som idrett i Norge (Bugge, 1985). Det neste steget var å bli inkludert som en av særforbundene under Norges idrettsforbund. Tiden fra da forbundet ble etablert, til det kom under NIF skulle vise seg å bli lang. Det kan være flere årsaker til det, blant annet at triatlon sammenlignet med andre idretter

fortsatt var liten med tanke på antall medlemmer. En annen mulig årsak kan være at svømme-, cykle-, og friidrettsforbundet allerede var under NIF og at det derfor ikke ble ansett som direkte viktig at Triatlonforbundet ble ett eget særforbund. For Triatlonforbundet var det der imot viktig å bli akseptert som eget særforbund, da ingen av de ovennevnte ønsket å ha triatlon under sitt særforbund, og fordi triatlon skulle stå på OL-programmet i år 2000 (Bugge, 1994a). Resultatet av dette studiet viser at triatlon ganske kort tid etter at det første gang ble arrangert, fikk sitt eget forbund. Dette skyldes at enkelte frivillige har jobbet aktivt for at det skulle skje. Å bli akseptert som eget særforbund tok lengere tid, og noe av medvirkningen til at det skjedde i 1994 var nok at triatlon hadde blitt akseptert som OL-gren (Bugge, 1994b). Da triatlon til slutt var et eget særforbund under NIF i 1994, vil jeg tørre å påstå at triatlon var veletablert som idrett i Norge.

Hvem er de aktive medlemmene i Norges Triatlonforbund?

Til å starte med var Ironman en av de store inspirasjonskildene til triatlon. Spesielt fordi det var en av de aller første triatlonkonkurransene, og den med lengst distanse. Derfor hadde også de første konkurransene i Norge på 80-tallet lange distanser, noe som gjorde at triatlon ikke appellerte til hvem som helst. Det var først og fremst spreke mosjonister som deltok, og da flest herrer. Dette på tross av at kvinner allerede deltok i løpskonkurranser med lange distanser, slik som maraton. At distansene tiltrakk en type mosjonister, må ha blitt lagt merke til da arrangørene ganske raskt valgte å tilføye flere kortere distanser. Ved å også arrangere kortere konkurranser åpnet det opp for at flere kunne prøve triatlon. Så hvem er de norske aktive triatletene? Det jeg oppdaget gjennom denne undersøkelsen, er at jeg kunne dele inn triatletene i forskjellige kategorier ut ifra hvilke konkurranser de drev med. Forskjellen på konkurransene i triatlon er nemlig så stor at det utgjør en forskjell på hvem triatletene er. Ut ifra denne oppdagelsen har jeg derfor valgt å dele inn norske triatleter i tre forskjellige kategorier, basert på det teoretiske rammeverk for oppgaven.

Den første kategorien er de profesjonelle triatletene. Forskjellen på denne gruppen og de andre tre, er at denne ikke hører til under det Robert A. Stebbins kaller for fritidsaktiviteter. Dette er triatleter som er på det norske elitelandslaget og for disse er triatlon en jobb. Derfor skiller de seg fra de fleste andre triatleter som har triatlon som

en fritidsaktivitet. I løpet av de siste årene har Norge blitt en av verdens beste nasjoner i triatlon, som er en av årsakene til triatlons økende tv-tid på norske skjermer. Blant eliteutøverene på landslaget er det flest mannlige utøvere, men i løpet av 2018 og 2019 har antallet kvinner blitt tredoblet. Alle eliteutøverene på landslaget er per dagsdato under 30 år.

Den andre kategorien er de seriøse mosjonistene. Dette er utøvere som har triatlon som en seriøs fritidsaktivitet, og disponerer fritiden sin deretter. Disse triatletene driver hovedsakelig med langdistanse triatlon, altså triatlon av den ekstreme varianten. Derfor er det også en tendens til at man ser på triatletene i denne kategorien som ekstreme triatleter. Selv om de fleste deltar i langdistanse triatlon, kan man ikke utelukke at noen også driver med kortere distanser. De aller fleste av disse triatletene er over 30 år, og er opptatt av å prestere og trener derfor opp mot like mye som toppidrettsutøvere. De seriøse triatletene som driver med langdistanse, er også ofte utøvere som tilstreber å høre til den eksklusive *finisher* «gruppen». Det vil si at man har ett ønske om å oppnå sort finisher t-skjorte i Norseman eller Ironman.

Den siste og tredje kategorien er utøvere med triatlon som et treningsmål. Dette er triatleter som har triatlon som hobby eller engangsprosjekt. Utøverne som har triatlon som hobby, er mosjonister som også bruker fritiden seriøst på triatlon. Sammenlignet med de seriøse triatletene, deltar disse triatletene som regel i konkurranser med kortere distanser, de er ikke fullt så opptatt av prestasjon og de har færre treningstimer i året. Noen av disse triatletene deltar ikke i konkurranser, men er med på trening. En utøver som har triatlon som engangsprosjekt, er ofte en triatlet som ønsker å komme i bedre fysisk form. Disse triatletene har triatlon som en hobby i perioden hvor de trener mot den ene konkurransen de har som mål å delta i. Felles for utøvere som har triatlon som hobby og de som har triatlon som engangsprosjekt, er at begge kan utvikle seg til å bli seriøse triatleter. Dette skjer som regel i tilfeller der utøveren blir «bitt av triatlon basillen».

Ifølge mine resultater vil det si at norske triatleter er seriøse mosjonister, utøvere med triatlon som hobby eller engangsprosjekt, og profesjonelle eliteutøvere. Siden både seriøse mosjonister og mosjonister med triatlon som hobby er utøvere som har triatlon som en seriøs fritidsaktivitet, vil det si at et stort antall av de norske triatletene er

mosjonister som bruker mye av sin fritid på triatlon og ofte identifiserer seg selv som triatlet. Samtidig øker andelen triatleter som er under 26 år (barn, unge og unge voksne), som betyr at stadig blir flere yngre norske triatleter. Selv om konkurranser i triatlon gjennom årene har vært preget av flest mannlige deltakere, er mange av de norske triatletene kvinner. I 2017 var 32% av de aktive medlemmene i Triatlonforbundet kvinner. Som er ganske mange sammenlignet med andre idretter (Fasting & Sand, 2009). Felles for de aller fleste norske triatletene er at mange har drevet med én eller flere utholdenhetsidretter før overgangen til triatlon.

8.1 Studiens begrensning og forslag til videre forskning

Når jeg ser tilbake, ser jeg at den største begrensningen for studiet er utvalget av kilder. Utvalget består som kjent kun av allerede eksisterende tekster og dokumenter om triatlon. I tillegg til de skriftlige kildene, kunne utvalget også ha bestått av muntlige kilder. Hvis jeg hadde utført intervjuer av forskjellige triatleter, kunne det ha utfyllt det skriftlige kildematerialet ytterligere. Med de muntlige kilder kunne jeg kanskje fått nye synsvinklinger og opplysninger som eventuelt hadde gitt meg nye problemstillinger (Kjeldstadli, 1999).

På tross av utvalgets begrensninger, har studien tatt for seg og forhåpentlig bidratt til mer kunnskap om en relativt ny idrett det har blitt forsket lite på. Siden triatlon er en idrett det er forsket lite på, finnes det mange sider ved denne idretten det kunne vært interessant å vite mer om. Som en videre undersøkelse av de norske triatletene, kunne man for eksempel undersøkt enkelte grupper i triatlonmiljøet. Slik som kvinnelige triatleter eller deltakere i verdens hardeste triatlon, Norseman. Her hadde det vært spennende å bruke intervjuer for å få informasjon fra innsiden av miljøet. Denne informasjonen kunne blitt videreført til ytterligere historisk forskning av norske triatleter.

9. Referanser

9.1 *Rapporter og dokumenter*

Fasting, K. & Sand, T. S. (2009). Kjønn i endring- en tilstandsrapport om norsk idrett.

Hentet 13.april 2019 fra

<https://www.idrettsforbundet.no/globalassets/idrett/idrettsforbundet/om-nif/kjonnendring.pdf>

Norges Idrettsforbund. (1994). Årsrapport 1994. Oslo: NIF

Norges Idrettsforbund. (2018). Nøkkeltall – Rapport 2017. Hentet 21.november 2018

fra

<https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/9f94ba79767846d9a67d1a56f4054dc2/rapport-2017.pdf>

Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité. (1996) Årsrapport 1996. Oslo: NIF

Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité. (1997). Årsrapport 1997. Oslo: NIF

Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité. (1999). Årsrapport 1999. Oslo: NIF

Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité. (2002). Tilstandsrapport for norsk idrett.

Hentet 13.april 2019 fra

<https://www.idrettsforbundet.no/globalassets/idrett/idrettsforbundet/om-nif/tilstandsrapport2002.pdf>

Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité. (2002). Årsrapport 2002. Hentet 15.november 2018 fra <https://www.idrettsforbundet.no/globalassets/idrett/idrettsforbundet/omnif/arsrapporter/aarsrapport2002.pdf>

Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité. (2003). Årsrapport 2003. Hentet 15.november 2018 fra <https://www.idrettsforbundet.no/globalassets/idrett/idrettsforbundet/omnif/arsrapporter/aarsrapport2003.pdf>

Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité (2004). Årsrapport 2004. Hentet 15.november 2018 fra <https://www.idrettsforbundet.no/globalassets/idrett/idrettsforbundet/omnif/arsrapporter/aarsrapport2004.pdf>

Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité. (2005). Årsrapport 2005. Hentet 15.november 2018 fra <https://www.idrettsforbundet.no/globalassets/idrett/idrettsforbundet/omnif/arsrapporter/aarsrapport2005.pdf>

Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité. (2006). Årsrapport 2006. Hentet 15.november 2018 fra <https://www.idrettsforbundet.no/globalassets/idrett/idrettsforbundet/omnif/arsrapporter/aarsrapport2006.pdf>

Norges Idrettsforbund og Olympiske og Paralympiske Komité. (2007). Årsrapport 2007. Hentet 15.november 2018 fra <https://www.idrettsforbundet.no/globalassets/idrett/idrettsforbundet/omnif/arsrapporter/aarsrapport2007.pdf>

nif/arsrapporter/aarsrapport2007.pdf

Norges Idrettsforbund og Olympiske og Paralympiske Komité. (2008). Årsrapport 2008. Hentet 16.november 2018 fra <https://www.idrettsforbundet.no/globalassets/idrett/idrettsforbundet/omnif/arsrapporter/aarsrapport2008.pdf>

Norges Idrettsforbund og Olympiske og Paralympiske Komité. (2009). Årsrapport 2009. Hentet 16.november 2018 fra <https://www.idrettsforbundet.no/globalassets/idrett/idrettsforbundet/omnif/arsrapporter/aarsrapport2009.pdf>

Norges Idrettsforbund og Olympiske og Paralympiske Komité. (2010). Årsrapport 2010. Hentet 16.november 2018 fra <https://www.idrettsforbundet.no/globalassets/idrett/idrettsforbundet/omnif/arsrapporter/aarsrapport2010.pdf>

Norges Triatlonforbund. (2015). Strategiplan. Hentet 26.november 2018 fra <https://www.triatlonforbundet.no/media/1253/strategiplan-godkjent-paa-tinget-2015.pdf>

Norges Triatlonforbund. (2019). NTF konkurranseregler. Hentet 16.april 2019 fra <https://www.triatlonforbundet.no/media/2091/ntfs-konkurranseregler-av-28-januar-2019.pdf>

9.2 Litteratur

Aakre, A. & Nøss, Ø. (2015, 24.juli). Førstemann! *A-magasinet*. Hentet 17.januar 2019 fra Retriever, <https://web.retriever-info.com/services/archive/displayDocument?documentId=05509220150724126d5e89a3c1c0bc75e0079c6b42cfc5>

African Triathlon. (u.å.). About. Hentet 29. oktober 2018 fra <https://africa.triathlon.org/about>

Algerøy, Å. & Pettersen, E. (2015). Nå er Kristian plutselig medaljefavoritt i OL. *NRK*. Hentet 29. oktober 2018 fra <https://www.nrk.no/hordaland/na-er-kristian-plutselig-medaljefavoritt-i-ol-1.12274261>

Americas Triathlon. (u.å.). About. Hentet 29. oktober 2018 fra <https://americas.triathlon.org/about>

Bugge, M. (1984, 26.september). Hvor hører triathlon hjemme? *Aftenposten*. Hentet 18. oktober 2018 fra Retriever, <https://web.retriever-info.com/services/archive/displayDocument?documentId=020002198409260196&serviceId=2>

Bugge, M. (1985, 22.mai). «Selvplagerne» danner snart sitt eget forbund. *Aftenposten*. Hentet 18. oktober 2018 fra Retriever, <https://web.retriever-info.com/services/archive/displayDocument?documentId=020002198505220180&serviceId=2>

Bugge, M. (1994a, 18.mai). Vil inn i det gode selskap. *Aftenposten*. Hentet 26. oktober 2018 fra Retriever, <https://web.retriever-info.com/services/archive/displayDocument?documentId=020002199404180087&serviceId=2>

Bugge, M. (1994b, 24.mai). NIF opptok åtte idretter. *Aftenposten*. Hentet 26. oktober 2018 fra Retriever, <https://web.retriever-info.com/services/archive/displayDocument?documentId=020002199404240102&serviceId=2>

Cohen, R., Baluch, B. & Duffy, L. J. (2018). Defining Extreme Sport: Conceptions and Misconceptions. *Frontiers in Psychology*.
doi:<https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2018.01974/full>

Dagens Næringsliv. (2011). Ironman til Haugesund. Hentet 12.oktober 2018 fra <https://www.dn.no/trening/ironman-til-haugesund/1-1-1749412>

Dahl, A. M. (2016, 07.september). Byttet idrett- ble tatt rett ut på landslaget. *Adresseavisen*. Hentet 20.desember 2018 fra Retriever, <https://web.retriever-info.com/services/archive/displayDocument?documentId=02000120161007c01f44394a1a4ab6a616ad62eef78926&serviceId=2>

Dansk triatlon forbund. (u.å.). Forbundet. Hentet 18. oktober 2018 fra <https://www.triatlon.dk/forbundet/>

Egenberg, A. (2013, 23.august). Kvittet seg med røde tall. *Haugesunds Avis*. Hentet 12.oktober 2018 fra Retriever, <https://web.retriever-info.com/services/archive/displayDocument?documentId=055233201308231772>

4371&serviceId=2

Ekstremспортveko. (u.å.). About. Hentet 27.oktober 2018 fra
<https://ekstremспортveko.com/about/>

European Triathlon Union. (u.å.). ETU Federations. Hentet 29. oktober 2018 fra
<https://europe.triathlon.org/federations>

Fleime, A. (1984, 5.juli). «Disse modige menn». *Aftenposten*. Hentet 04.oktober 2018 fra Retriever, <https://web.retriever-info.com/services/archive/displayDocument?documentId=020002198407050068&serviceId=2>

Folkesport. (u.å.). I: Det Norske Akademis Ordbok. Hentet 03.desember 2018 fra
<https://www.naob.no/ordbok/folkesport>

Fuller, J. (2016, 14.april). Vil senke triatlon-terskelen. *Finansavisen*. Hentet 26.februar 2019 fra Retriever, <https://web.retriever-info.com/services/archive/displayDocument?documentId=020122201604143d7e9ee9a2eeac2e3a28b6c477ea0b47>

Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder* (2.utg.). Bergen: Fagbokforlaget.

Hansen, E. (1985, 08.juli). «Stålmenneskene». *Aftenposten*. Hentet 04.oktober 2018 fra Retriever, <https://web.retriever-info.com/services/archive/displayDocument?documentId=020002198507080179&serviceId=2>

Hansen, E. & Vik, Ø. (2016). Kronprinsen så triatlon-Blummenfelt i OL-debuten: - Kult at han viser interesse. *Aftenposten*. Hentet 30. oktober 2018 fra <https://www.aftenposten.no/100Sport/mesterskap/Kronprinsen-sa-triatlon-Blummenfelt-i-OL-debuten---Kult-at-han-viser-interesse-1755b.html>

Hatland, I. (2003, 20.juli). Den gale mannen og havet. *Bergens Tidende*. Hentet 09.oktober 2018 fra Retriever, <https://web.retriever-info.com/services/archive/displayDocument?documentId=020021200307200000&serviceId=2>

Haugesunds Avis. (2013, 03.januar). Ironman tredoblet. *Haugesunds Avis*. Hentet 12.oktober 2018 fra Retriever, <https://web.retriever-info.com/services/archive/displayDocument?documentId=0552332013010315679350&serviceId=2>

Haukali, K. (2017). Slitne med fornøyde etter ekstrem-triatlon. *Stavanger Aftenblad*. Hentet 18. april 2019 fra <https://www.aftenbladet.no/lokalt/i/mVAXp/Slitne-men-fornoyde-etter-ekstrem-triatlon>

Hole, A. (1988, 08.juli). Årets lengste mesterskap – snart OL gren? *Aftenposten*. Hentet 08.oktober 2018 fra Retriever, <https://web.retriever-info.com/services/archive/displayDocument?documentId=020002198807080088&serviceId=2>

International Triathlon Union. (u.å.). 2018 Final rankings. Hentet 06.desember 2018 fra https://wts.triathlon.org/rankings/2018_rankings

- International Triathlon Union. (2018). ITU History. Hentet 26. oktober 2018 fra <https://www.triathlon.org/about>
- Ironman. (u.å. a). The Ironman story. Hentet 14.september 2018 fra <http://eu.ironman.com/triathlon/history.aspx#axzz5PYsQ20Ks>
- Ironman. (u.å. b). Ironman Championships: Kona and Beyond. Hentet 19.september 2018 fra <http://eu.ironman.com/triathlon/events/championships.aspx#axzz5RSGgKiNb>
- Ironman. (2003). A Look Back at a Look Back: Ironman's First 10 Years. Hentet 18.september 2018 fra <http://www.ironman.com/triathlon-news/articles/2003/01/a-look-back-at-a-look-back-ironman%E2%80%99s-first-10-years.aspx#axzz5R3riHuiL>
- Ironman. (2018). The Ironman timeline: The first decade (1978-1987). Hentet 14.september 2018 fra <http://eu.ironman.com/triathlon/news/articles/2018/03/40th/ironman-timeline-the-first-decade.aspx#axzz5R3qUQ1Hu>
- Kjeldstadli, K. (1999). *Fortida er ikke hva den en gang var*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kler, D. B. S. (u.å.). History of Asian Triathlon Confederation. Hentet 29. Oktober 2018 fra <https://asia.triathlon.org/about>
- Klevrud, F. (2017, 05.oktober). Klar for den ultimate utfordringen. *Oppland Arbeiderblad*. Hentet 26.februar 2019 fra Retriever, <https://web.retriever-info.com/services/archive/displayDocument?documentId=055179201710052be5>

15ab5f1fa2dc5a24b3cfa973370c

Kristiansen, G. Å. (2014). Slipper billig unna. *Haugesunds Avis*. Hentet 11. april 2019 fra <https://www.h-avis.no/haugesund/sport/siste-sport/slipper-billig-unna/s/2-2.921-1.8667983>

Kristiansen, G. Å. (2018a, 12.januar). Ironman på flyttefot. *Haugesunds Avis*. Hentet 16.oktober 2018 fra Retriever, <https://web.retriever-info.com/services/archive/displayDocument?documentId=055233201801128be8c5e0c763e1a47e03f66f6f5522a2&serviceId=2>

Kristiansen, G. Å. (2018b, 28.juni). Vil ha dobbel dose også neste år. *Haugesunds Avis*. Hentet 16.oktober 2018 fra Retriever, <https://web.retriever-info.com/services/archive/displayDocument?documentId=055233201806286531ccaf648f04ebbab5daa03ff1b753&serviceId=2>

Lein, M. (2014). Tatt av joggebølgen. Hentet 12.september 2018 fra <https://nhi.no/trening/aktivitet-og-helse/fysisk-aktivitet-og-helse/tatt-av-joggebolgen/>

Lesjø, J. H. (2008). *Idretts sosiologi*. Oslo: Abstrakt forlag AS.

Lysne, A. (2017, 10.februar). Nå kommer triatlon-damene. *Tønsbergs Blad*. Hentet 26.februar 2019 fra Retriever, <https://web.retriever-info.com/services/archive/displayDocument?documentId=055247201702107d24d1fb6858b794aad3380008c06df>

- Meling, J. V. (2017). Haugesund får fulldistanse Ironman 2018. *Haugesunds Avis*. Hentet 16.oktober 2018 fra <https://hnytt.no/2017/06/16/haugesund-far-full-distanse-ironman-2018/>
- Nordli, Ø. (2013). Skal bli Norges nye folkesport. *Aftenposten*. Hentet 03.desember fra <https://www.aftenposten.no/100Sport/ballsport/--Skal-bli-Norges-nye-folkesport-166488b.html>
- Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité. (u.å.). Om Norges idrettsforbund. Hentet 03.desember 2018 fra <https://www.idrettsforbundet.no/om-nif/om-norges-idrettsforbund/>
- Norges Idrettsforbund. (2016). Registrering av aktive medlemmer. Hentet 06.mai 2019 fra https://itinfo.nif.no/Registrering_av_aktive_medlemmer
- Norges Triatlonforbund. (u.å.a). Distanser. Hentet 16.april 2019 fra <https://www.triatlonforbundet.no/hva-er-triatlon/distanser/>
- Norges Triatlonforbund. (u.å.b). Ironman 70.3 Haugesund. Hentet 12.oktober 2018 fra <http://triathlon.no/event/ironman-70-3-haugesund2013/>
- Norges Triatlonforbund. (u.å.c). Landslagene 2019. Hentet 25.april 2019 fra <https://www.triatlonforbundet.no/landslaget/landslagene-2019/>
- Norges Triatlonforbund. (u.å.d). Solveig Natvig Løvseth ny på landslaget. Hentet 20.desember 2018 fra <https://www.triatlonforbundet.no/norges-triatlonforbund/nyheter/2018/solveig-natvig-loevseth-ny-paa-landslaget/>

Norges Triatlonforbund. (u.å.e). Stine Dale fra Åsane CK er ny på landslaget. Hentet 03.mai 2018 fra <https://www.triatlonforbundet.no/norges-triatlonforbund/nyheter/nyheter-2019/stine-dale-fra-%C3%A5sane-ck-er-ny-paa-landslaget/>

Norges Triatlonforbund. (2018a). Hva er triatlon? Hentet 08.oktober 2018 fra <http://triathlon.no/hva-er-triatlon/>

Norges Triatlonforbund. (2018b). Å være jente på elitelandslaget – på innsiden med Lotte Miller. Hentet 06.desember 2018 fra <http://triathlon.no/2018/06/a-vaere-jente-pa-elitelandslaget-pa-innsiden-med-lotte-miller/>

Norges Triatlonforbund. (2018c). Vi møter Hannah Bjelland. Hentet 11.desember 2018 fra <http://triathlon.no/2018/11/vi-moter-hannah-bjelland/>

Norseman xtreme triathlon. (u.å.). The early years. Hentet 09.okotber 2018 fra <https://nxtri.com/about/the-early-years/>

Oceania Triathlon Union. (u.å.). About. Hentet 29. oktober 2018 fra <https://otu.triathlon.org/about>

Oslo triatlon. (u.å.a.). Om. Hentet 28.september 2018 fra <http://oslotri.com/om/>

Oslo triaton. (u.å.b). Barn. Hentet 28.september 2018 fra <http://oslotri.com/barn/>

- Oslo triatlon. (u.å.c.). SuperSprint Akvatlon (13-17år). Hentet 28.september 2018 fra <http://oslotri.com/supersprint-akvatlon-13-17-ar/>
- Oslo triatlon. (u.å.d.). Lagkonkurrans/Stafett. Hentet 28.september 2018 fra <http://oslotri.com/lag/>
- Pettersen, A. E. (2012). Her er verdens 50 hardeste løp. *TV2*. Hentet 27.november 2018 fra <https://www.tv2.no/a/3914701/>
- Redaksjonen. (2018). TV2 satser på triatlon. *3atlet*. Hentet 04.desember 2018 fra <http://3atlet.no/2018/03/01/tv2-satser-pa-triatlon/>
- Silvdahl, O. (2018). Svenska Triathlonförbundet. Hentet 18. oktober 2018 fra <http://www.svensktriathlon.org/Omtriathlon/svensktriathlonforbundet/>
- Spaberg, C. (2015, 17.juli). La om livsstilen – satser mot VM. *Ekstra*. Hentet 26.februar 2019 fra Retriever, <https://web.retriever-info.com/services/archive/displayDocument?documentId=055277201507173cf291c1950221b58979bf21cbe0814e>
- Sports Illustrated. (u.å.). Hentet 18.september 2018 fra <https://www.si.com/sports-illustrated-subscription>
- Stebbins, R. A. (2007). *Serious Leisure: a perspective for our time*. New Jersey: Transaction Publishers.

- Stedding, E. F. (2018). Kristian Blummenfelt garanterer OL-gull. *VG*. Hentet 06.desember 2018 fra <https://www.vg.no/sport/i/6nR188/kristian-blummenfelt-garanterer-ol-gull>
- Sæther, E. O. (2017). 23 år gammel mann overrasker: - Han har forbløffende framgang. *Dagbladet*. Hentet 04.desember 2018 fra <https://www.dagbladet.no/sport/23-ar-gammel-nordmann-overrasker--han-har-forbloffende-framgang/68708683>
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse* (4.utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Trageser, C. (2014). San Diegans Remember World's First Triathlon 40 Years Ago – At Mission Bay. Hentet 13.september 2018 fra <https://www.kpbs.org/news/2014/dec/11/san-diegans-remember-first-triathlon-40-years-ago/>
- Triathlonhistory. (u.å.). Story of the first triathlon. Hentet 12.september 2018 fra <http://www.triathlonhistory.com/>
- Vigestad, K. (2015). Alt klaffet for Ironman Haugesund. *Kondis*. Hentet 12.oktober 2018 fra <https://www.kondis.no/alt-klaffet-for-ironman-haugesund.5072258-127699.html>

Tabelloversikt

Tabell 1: oversikt over antall aktive medlemmer i Triatlonforbundet fra 1994 til 2017. Noen få årstall mangler, da jeg ikke fant tall fra disse årene (1995, 1998, 2000 og 2001).	45
Tabell 2: oversikt over antall gutter/menn og jenter/kvinner over og under 17 år fra 1994 til 1999.....	48
Tabell 3: oversikt over menn og kvinner over og under 26 år fra 2002 til 2017.....	49
Tabell 4: oversikt over hvor mange prosent kvinner og menn det totale aktivitetstallet i NTF består av.	52

Figuroversikt

Figur 1: oversikt over hvordan fritid er delt inn, ifølge Robert A. Stebbins. 11

Figur 2: Diagram for å vise ett bilde av hvordan det totale antallet medlemmer i NTF har endret seg fra 1994 til 2017. Tall fra 1995, 1998, 2000 og 2001 mangler, derfor går det i null disse årene. 46

Figur 3: Diarammet viser antall aktive kvinner og menn i NTF. 51

Vedlegg

Diagrams of the Serious Leisure Perspective

The diagrams below were prepared by [Jenna Hartel](#), based upon the work of Robert A. Stebbins. These diagrams may be reproduced without permission, but please acknowledge their source as: *The Serious Leisure Perspective Website, www.seriousleisure.net.*"

